Interviu cu FRANÇOIS ETTORI, reprezentant rezident al BĂNCII MONDIALE pag. 10–11

22
ANUL VIII
Nr. 7 (365), 18–24 februarie 1997

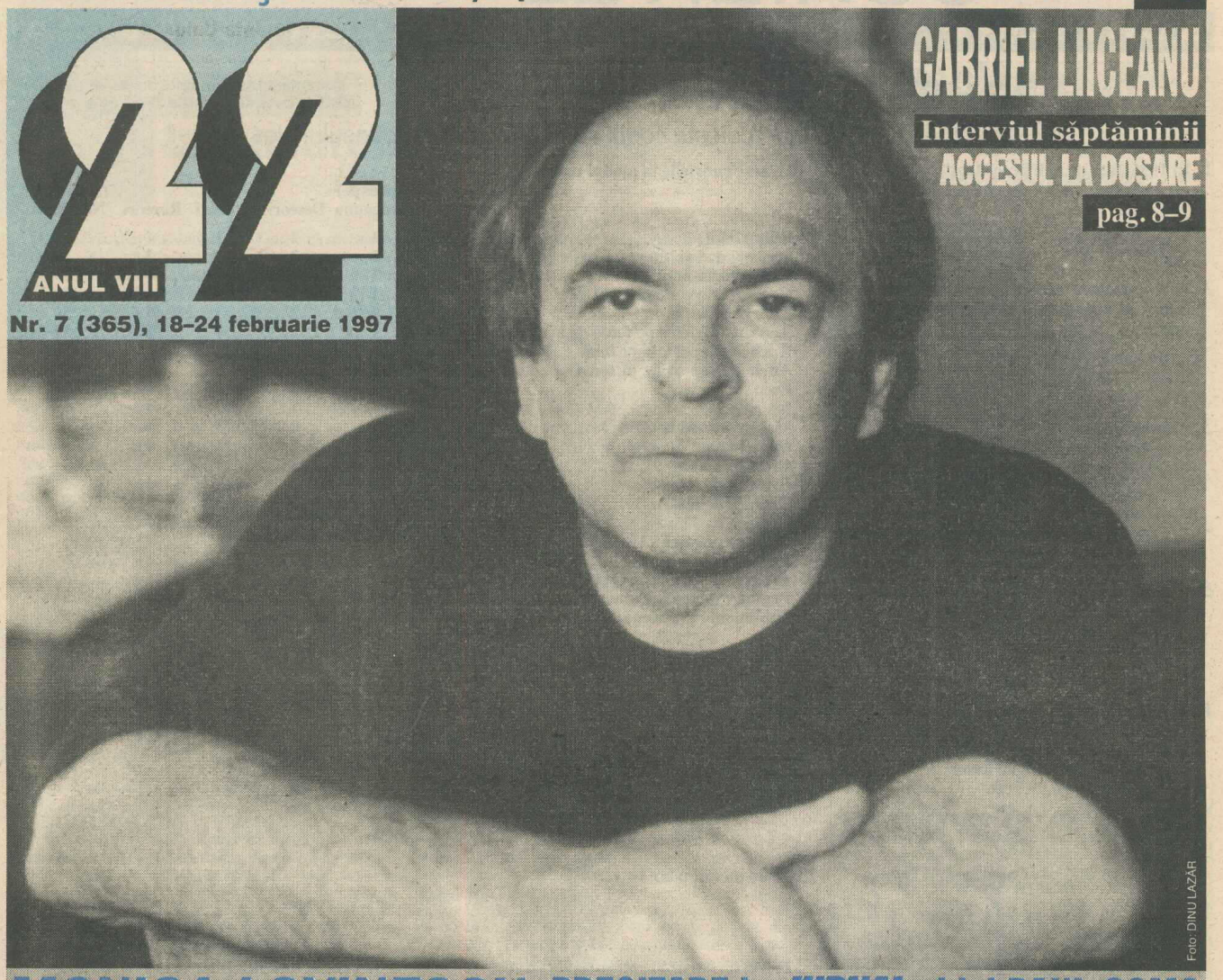

GABRIEL LIICEANU
Interviul săptămînii

ACCESUL LA DOSARE
pag. 8–9

Foto: DINU LAZĂR

MONICA LOVINESCU: PRECIZARE la *JURNAL*-ul lui PAUL GOMA

În urmă cu cîteva zile, a avut loc la Tîrgu-Mureş aniversarea a şapte ani de existenţă încununată de o tristă glorie a „Vetrei Româneşti". Ziarele au relatat însă despre obscuritatea în care s-a desfăşurat o întrunire care, în anii trecuţi, la alte aniversări, avea o amploare deosebită şi o strălucire mediatică aparte. De data aceasta însă, discursurile, incendiare ca întotdeauna, clamînd primejdia ungurească asupra Ardealului, au curs înaintea unei săli pe jumătate goale. Dispăruţi consilierii prezidenţiali şi membri ai guvernului care să adreseze îmbărbătătoare mesaje de susţinere, dispărut făţişul sprijin politic şi economic al autorităţilor locale. Şi totuşi, UDMR stă înfiptă în guvern, există judeţe cu prefecţi şi altele cu subprefecţi maghiari! Iar „sfînta indignare" a „patrioţilor" de la „Vatra" şi PUNR s-a stins într-un ocean de indiferenţă. Ioc marşuri de protest, ioc nesupunere civică, ioc pichetare a prefecturilor date de guvernul vîndut pe mîna urmaşilor lui Atila. Pînă şi Gh. Funar e mai taciturn ca mai an!

De fapt, această trecere în culisele scenei publice a „Vetrei" face parte din ceea ce am putea numi debutul normalizării scenei publice româneşti. E un proces care ne pare acum excepţional şi chiar uimitor numai fiindcă ne mai găsim încă sub influenţa perspectivei deformatoare şi alienante a celor şapte ani de regim Iliescu. Aproape că ne-au convins şi pe noi avertismentele de false Casandre ale foştilor guvernanţi, dar şi cele ale unei puzderii de comentatori incompetenţi, naivi sau interesaţi, că există lucruri care nu se pot face în România, fiindcă, în caz că s-ar face, s-ar stîrni, vezi Doamne, o enormă dezbinare naţională, iar societatea ar fi scuturată de un seism devastator. Iar acum, timp de două luni, aceştia ne-au tot prevenit:

– Cum să ai prefecţi maghiari în Ardeal? Românii, care nu uită Dictatul de la Viena, vor ieşi în stradă! – Iată însă că românii, fără să uite Dictatul, nu ies în stradă şi îşi văd de ale lor.

– Cum să consimţi ca investitorii străini să cumpere pămîntul întreprinderilor? Se va vinde ţara străinilor şi va ieşi primejdie naţională. – Şi totuşi legea trece prin Senat acompaniată doar de răcnetele senatorului PDSR Dumitraşcu, dar glia străbună nu se deschide totuşi să-i înghită pe trădători!

– Să-l arestezi şi să-l ţii la închisoare pe Miron Cozma? Nenorocire! Vom avea o nouă mineriadă – ne pregătesc îngrijorate unele ziare.– Iată că nu avem, ba dimpotrivă, minerii cresc producţia.

– Avem o coaliţie guvernamentală instabilă, divizată de lupta pentru ciolan. Ea se va destrăma mintenaş, iar PDSR va sări să salveze CDR! – sîntem anunţaţi din altă parte. – Ei bine, deocamdată nu se întîmplă nimic, iar micul conflict din jurul desemnării preşedintelui FPS, dintre CDR şi USD (ca şi alte conflicte), se

ANDREI CORNEA

Schimbul

stinge în două zile. Publicul românesc, obişnuit pînă acum, din partea guvernamentalilor, fie cu statul smirnă, fie cu acuzaţiile de trădare, vede că există şi buna şi normala intermediaritate a compromisului.

– Sindicatele vor ieşi la bătăie, românii nu vor putea suporta „terapia de şoc", după ce li s-a promis în alegeri că vor trăi mai bine! Va fi ca în Bulgaria, ca în Albania! – profeţeşte regele neîncoronat al presei române. Iată însă că sindicatele sfîrşesc prin a se înţelege cu guvernul, iar majoritatea populaţiei, deşi nu e deloc masochistă, se pregăteşte să îndure cu destul stoicism măsuri economice severe, dar ştiute necesare, tocmai pentru a evita în ultimul moment „scenariul bulgar". Ba mai mult: preşedintele, primul-ministru şi CDR rămîn, zic sondajele de opinie, foarte populari.

– Dacă vom da Externele pe mîna lui Adrian Severin e jale mare: s-a isprăvit şi cu suveranitatea naţională, şi cu intrarea în NATO. – Dar chiar jurnalistul care vaticina sumbru în acest fel observă, cîteva săptămîni mai tîrziu, că, în limitele posibilului, nu ne-am aflat niciodată mai aproape de admiterea în NATO în „primul val".

Pe scurt, s-ar părea că mulţi comentatori şi jurnalişti se adaptează greu sau deloc la un început de normalizare a vieţii publice româneşti, în orice caz mai greu decît o face o bună parte a publicului lor cititor. Să ne mai mirăm că, în acest caz, unele ziare sînt abandonate de cititori şi suferă pierderi? Astfel încît demisia lui Ion Cristoiu din fruntea *Evenimentului zilei* nu e decît o urmare a unei tot mai evidente inadaptări. Să nu ai consecvenţă politică, să-ţi pliezi logica celor mai neaşteptate salturi umorale, să confunzi resentimentul cu critica şi severitatea cu insulta, să tîrăşti în noroi azi ceea ce lăudai ieri şi invers, să scrii grosolan, inept, dar să pretinzi în acelaşi timp rolul de „lider de opinie" (care opinie?) a devenit, iată, dificil şi cam anormal. Nici vorbă, aşadar, de o maşinaţiune a noii Puteri în plecarea jurnalistului – cum a pretins Ion Iliescu –, nici vorbă de o cabală a trusturilor internaţionale care vor, chipurile, să cumpere valoroasa presă românească, cum a scris *Adevărul* (presupun ca premiu de consolare pentru rivalul debarcat), dar mărturisesc că nu văd în această demisie nici o „pierdere pentru democraţie", aşa cum a comunicat pe negîndite şi pe nesimţite guvernul. Ba dimpotrivă, e un cîştig!

Ce fel de ţară începem să fim, prin urmare? Printre altele, una cu Miron Cozma după gratii, cu „Vatra" fără adepţi, cu Adrian Păunescu fără partid, cu Ion Cristoiu fără *Evenimentul zilei*. În schimb, una cu prefecţi unguri la judeţe, cu guvern reformist la putere, cu Stere Gulea şi Alina Mungiu la TVR, cu „terapie de şoc" peste tot. Mîine vom fi, poate, o ţară cu Regele redevenit, în bună pace, cetăţean român, una în care accesul la dosarele Securităţii e permis, în care privatizarea e deja istorie şi iarna – anotimp. Eu unul susţin că merită schimbul!

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL ● ANUL VIII ● 16 pagini ● 900 lei

CHESTIONAR 1997

Aşteptăm răspunsurile dumneavoastră pînă la data de 1 martie 1997, data poştei.

Instrucţiuni: se încercuieşte codul corespunzător răspunsului ales

1. În 1996, faţă de anii precedenţi, revista „22" mi s-a părut:
Mai bună 1
Mai slabă 2
La fel 3

2. Pe o scală de la 1 (nota cea mai mică) la 10 (nota cea mai mare), apreciez revista „22" astfel:

foarte slabă ← 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 → foarte bună

3. Citesc revista:
Integral 1
Majoritatea articolelor 2
Doar articolele care mă interesează 3

4. Exemplarul meu din revista „22" mai este citit de .....persoane

5. Autorii mei preferaţi din revista „22" sînt (maximum cinci autori):

6. În general, prefer să citesc:
Texte scurte şi concise 1
Pagini tematice cu mai mulţi autori 2
Pagini bloc de un singur autor 3
Seriale 4

7. Citesc rubricile în modul următor:

	(Aproape) Totdeauna	Deseori	Uneori	Rareori	(Aproape) Niciodată
Editorialul	1	2	3	4	5
Scrisori de la cititori („Curier")	1	2	3	4	5
Comentariu politic	1	2	3	4	5
Comentariu economic	1	2	3	4	5
Interviul săptămînii	1	2	3	4	5
Accente (articole pe teme de actualitate)	1	2	3	4	5
Anchete/Reportaje pe teme de actualitate politică	1	2	3	4	5
Anchete/Reportaje pe teme de actualitate socială	1	2	3	4	5
Eseu	1	2	3	4	5
Istorie	1	2	3	4	5
Masă rotundă la GDS	1	2	3	4	5
Comentariul de sondaje	1	2	3	4	5
Cronica TV	1	2	3	4	5
Cronica de carte	1	2	3	4	5
Cronica de teatru	1	2	3	4	5
Cronica de film	1	2	3	4	5
Cronica plastică	1	2	3	4	5
Revista presei	1	2	3	4	5
Articole despre NATO şi UE	1	2	3	4	5
Pagina externă („Lumea")	1	2	3	4	5
Suplimente gratuite	1	2	3	4	5

8. Cine aş dori să fie invitat la „Interviul săptămînii" (maximum cinci persoane):

9. Ce nu găsesc în revista „22" şi m-ar interesa:

10. Ce nu îmi place în „22":

11. Mă încadrez în categoria de vîrstă:
sub 25 ani 1
între 25–29 ani 2
între 30–39 ani 3
între 40–49 ani 4
între 50–59 ani 5
între 60–70 ani 6
peste 70 ani 7

12. Sexul:
Feminin 1
Masculin 2

13. Profesia:

14. Venitul meu net lunar se înscrie în categoria:
sub 200.000 lei 1
între 200.000–299.999 lei 2
între 300.000–399.999 lei 3
între 400.000–499.999 lei 4
între 500.000–749.999 lei 5
între 750.000 lei–1.000.000 lei 6
peste 1.000.000 lei 7

15. Numele şi adresa (doar pentru cei care doresc să participe la tragerea la sorţi):

IMPORTANT

Datorită numărului mai mare de cărţi primite pentru concurs, vor fi acordate – prin tragere la sorţi – 60 de premii.
Pînă la închiderea ediţiei am contactat şi obţinut acceptul din partea editurilor: HUMANITAS, POLIROM, POLIMARK, CLAVIS, ATHENA, GRAMAR, FUNDAŢIA ACADEMIA CIVICĂ şi INSTITUTUL EUROPEAN

SCRISORI

Stimată doamnă Gabriela Adameşteanu,

Vă rog să inseraţi acest text (un comentariu personal la un reportaj publicat de d-na Diana Turconi în nr. 32/7–13 aug. 1996, p. 6 şi intitulat „Alegeri în comuna Snagov: satele votează «Cheia»") la rubrica de opinii a revistei Dv.

Dintru început trebuie să aduc un elogiu documentării bogate şi imparţiale pe care acest reportaj o vădeşte, cît şi abilităţii cu care autoarea lui a obţinut scurte interviuri definitorii de la cele două personaje principale: vechiul primar (Biriş) şi noul/vechiul primar (Marinescu, la al doilea mandat).

Cred că acum, după expirarea celor 200 de zile ale Contractului cu România, ar fi foarte util un nou reportaj de la Snagov, din care să se vadă cît şi cum au fost îndeplinite punctele din acest Contract. Ar fi bine să se urmărească chiar cele afirmate de d-l Marinescu: *„În schimb, numai în primele 7–8 luni ale mandatului său, actualul primar* (Biriş – n.n.) *a realizat, din vînzări de pămînt, 87.000 de dolari. Am dovezi. A vîndut, de exemplu, tot izlazul din satul Snagov"*. Deci ar fi cazul să ştim dacă aceste ilegalităţi care-l revoltau atunci pe d-l Marinescu (şi multe altele sugerate a se fi petrecut în ceilalţi 3 ani şi 4–5 luni ai mandatului d-lui Biriş) au fost îndreptate.

În orice caz, aş vrea să-i spun d-nei Turconi că, într-un caz de tristă notorietate în Snagov, acela al terenului meu de pe malul lacului, domnul Marinescu refuză să facă dreptate, protejînd prin aceasta abuzurile vechiului primar, care a parcelat terenul meu şi l-a înstrăinat ilegal. Şi nu numai că d-l Marinescu refuză să aplice Legea fondului funciar, dar şi să îndeplinească o hotărîre ultimativă a forului ierarhic superior, respectiv o Decizie a Comisiei municipale Bucureşti şi SAI, de aplicare a Legii fondului funciar, hotărîre adoptată împotriva Comisiei locale a primarului corupt Biriş.

De ce-l apără d-l Marinescu pe d-l Biriş, riscînd în felul acesta să se pună rău şi cu forul ierarhic superior; şi cu partidul ce l-a adus la putere? Şi asta într-un caz ce priveşte tocmai un teren pe malul lacului, unde, aşa cum reportera spune într-un preambul, metrul pătrat se vinde cu 50–70 de dolari?

Eu mă tot întreb şi nu găsesc nici un răspuns la această întrebare. Dacă d-na Diana Turconi este dispusă să mă ajute, în mod colegial, la elucidarea acestui mister, îi ţin oricînd la dispoziţie actele mele de proprietate, cît şi întregul dosar al acestui caz foarte cunoscut în Snagov şi în care d-l Marinescu s-a implicat încă din primul mandat: e destul de ciudat faptul că, în 1991, chiar dînsul mi-a reconstituit dreptul de proprietate asupra acestui teren, pe care acum refuză să mi-l atribuie în posesie efectivă.

Constantin Abăluţă,
Bucureşti, 5 februarie 1997

Biblioteca **Grupului pentru Dialog Social** anunţă constituirea Clubului **INTERNET GDS.**
Toţi cei interesaţi să contribuie la promovarea Internet-ului în România sînt aşteptaţi la întîlnirile săptămînale ce au loc în fiecare miercuri la ora 17.00 la Biblioteca Grupului pentru Dialog Social din **Calea Victoriei nr. 120.**

Reamintim cititorilor noştri că această pagină le aparţine, ca şi responsabilitatea conţinutului din scrisorile lor.

GABRIEL ANDREESCU

Accesul la dosarele personale

Mi-am cerut prima dată dosarul întocmit de Securitate în 1990, într-un moment cînd participam la cercetările privindu-l pe Gheorghe Ursu. Scrisoarea de răspuns mă informa, laconic, că cererea nu-mi poate fi îndeplinită întrucît dosarul fusese topit. La cîteva luni de la această scurtă corespondență, sora lui Gheorghe Ursu primea un răspuns identic, privitor la *Jurnalul* fratelui ei. Pe care eu îl avusesem în mînă în martie–aprilie 1990!

Lehamitea m-a făcut să renunț la această întreprindere, pînă în 1996, cînd am revenit cu o scrisoare adresată SRI. De acolo am fost îndreptat la Direcția Parchetelor Militare. D-l general Samoil Joarză mi-a răspuns: *„Veniți oricînd"*. A nu știu cîta zi de la comunicarea telefonică m-am retras într-un birou, cu cele două „bucăți" ale dosarului de urmărire penală. „Minuscule", dacă avem în vedere ce se afla în spatele a cîteva zeci de pagini primite. Dar, și așa, sînt multe lucruri interesante pe care ți le poate oferi scurta trecere în revistă a documentelor pregătite de onorabila instituție pentru procuratură. Trec peste chestiunile cu semnificație personală și alte detalii. Conform unei „Note" în exemplar unic – scrisă la o mașină cu litere mari, probabil pentru organele superioare de partid –, în timpul anchetei aș fi declarat că activitatea mea a constat în a-i furniza unui *„diplomat străin cu care mă întîlneam"* (ceea ce era adevărat) diferite date solicitate de personajul în cauză (ceea ce era fals). Din dosar lipsesc declarațiile mele care ar contesta o astfel de teză. Dosarul era „aranjat" de Securitate pentru conducerea superioară de partid de atunci, pe care o servea. Dar cu adevărat surprinzător, pentru mine, era conținutul ordonanței de încetare a urmăririi penale, din 12 ianuarie 1990 (!). Procurorul Ștefănescu Mihai afirma, nici mai mult nici mai puțin, că din actele dosarului rezultă transmiterea, de către subsemnatul, a unor materiale conținînd date și informații socio-economice și politice din țară, care nu erau destinate publicității. Dar, concluse domnia sa generos, întrucît prin aceste fapte mi-aș fi exprimat protestul împotriva dictaturii ceaușiste și cultului personalității, dispune încetarea urmăririi penale.

Fac aceste referiri în legătură cu noua inițiativă privind o lege care să asigure accesul la dosarele personale. Pînă acum s-au exprimat temeri cu privire la manipularea datelor din dosare, după 1989, la cererea grupului victorios în revoluție. Trebuie subliniat că Securitatea pregătea ea însăși dosare false, înainte de a se pregăti de acțiune, în originala noastră democrație. Am dat aici exemplul meu, dar amintesc și că zilele trecute Petre Mihai Băcanu a fost pus în situația de a face același lucru. El a semnalat în *România liberă* complicațiile dosarului prin care Securitatea îl prezentase drept traficant de mașini. Inițiatorii unei legi asupra accesului la dosarele personale – un exemplu este și Constantin Ticu Dumitrescu – au insistat în mod obișnuit asupra „nevoii de adevăr". Desigur, pentru adevăr trebuie luptat pînă la capăt. Ceea ce am încercat să arăt mai sus a fost însă ideea că avem nevoie de accesul la dosare **și pentru a face justiție**. Cei ale căror dosare au fost falsificate de către Securitate vor putea, **în cunoștință de cauză**, să depună o plîngere, pentru a pune lucrurile la punct.

În ceea ce privește ultima inițiativă – în care sînt implicați Gabriel Liiceanu, LADO, PNL-CD –, ea apare într-un moment cînd șansele ei de a căpăta realitate sînt mari. Proiectul argumentează pentru necesitatea acestei legi, propunînd: accesul fiecărui cetățean la dosarul propriu; accesul general la dosarele personalităților publice; accesul conducătorilor de instituții la dosarele angajaților lor.

Așa cum am spus, accesul la dosarul personal apare ca necesar din multe motive. Dacă un astfel de dosar conține informații ce sînt secrete de stat, atunci cetățeanul român va primi, ca și cel american, copii în care pasajele sensibile sînt șterse. În ceea ce privește alte idei ale inițiatorilor, ele trebuie amendate. Desigur, anumite informații privind persoanele cu funcții înalte în stat trebuie aduse la cunoștința opiniei publice. Nu este firesc să permiți desemnarea ca ministru, ca guvernator al Băncii Naționale etc. a unor persoane pe care fișele individuale le prezintă drept corupte. Dar nu intră în discuție accesul *en detail* al publicului la dosarele personalităților. În ceea ce privește accesul conducătorilor de instituții la dosarele angajaților, aceasta este o enormitate. Evident, nici o lege privind accesul la dosarele pregătite de Securitate nu poate încălca dreptul la viața privată (art. 26 din Constituția României) și obligația statului de a o proteja. Nu este însă dificil să se elaboreze un proiect de lege care să țină seamă de cerințele firești unei asemenea reglementări. Adoptarea unei legi privind accesul la propriul dosar va reprezenta o remarcabilă dovadă a schimbării de regim politic din România.

MONICA LOVINESCU

O precizare la *Jurnal*-ul lui Paul Goma

În legătură cu recenta apariție a *Jurnalului* lui Paul Goma, țin să precizez:

Cei care și-au închipuit a asculta la Radio Europa Liberă, de-a lungul timpului, mărturiile și romanele interzise ale lui Paul Goma retransmise în seriale de Virgil Ierunca în emisiunea sa, „Povestea Vorbei", s-au înșelat.

Cei care și-au închipuit a-l auzi pe Paul Goma, el însuși cu discuții și comentarii de-a lungul săptămînilor, lunilor, anilor, la emisiunile Monicăi Lovinescu, „Teze și Antiteze la Paris", s-au înșelat.

De fapt, așa cum reiese din *Jurnalul* mai sus citat, această prezență obsesivă a lui Paul Goma în emisiunile celor doi nu reprezenta decît cel mai sigur mijloc de a-l îndepărta de microfonul Europei Libere, sabotîndu-l.

La prima lui conferință de presă, la Paris, în noiembrie '77, Paul Goma a explicat agresiunea pe care o suferisem în ajun prin tenacitatea și vehemența cu care îi susținusem, tot de la Europa Liberă, mișcarea sa pentru drepturile omului. A mai relatat și amenințarea unui general de securitate, în ajunul plecării lui din România, ceva în genul *„să fii cuminte, că brațul revoluției e lung și vei avea o dovadă imediat ce vei ajunge la Paris"*. „Dovada" a aflat-o venind direct de la aeroport la spitalul în care de-abia ieșisem din comă. Cei care au crezut că l-au auzit atunci pe Paul Goma, fie direct la Paris, fie în România, prin Europa Liberă, s-au înșelat și ei. Fusese doar o halucinație colectivă, servind tot la denigrarea lui Paul Goma.

De adăugat nu mai am decît atît: îmi pare rău că l-am cunoscut pe Paul Goma.

● Săptămîna politică pe scurt ● Săptămîna politică pe scurt ● Săptămîna politică ●

Luni 10 februarie

• Propunerile guvernului de creșteri salariale

Guvernul a adresat centralelor sindicale un document cu propuneri privind indexarea salariilor și nivelul salariului minim pe țară. Astfel, pînă la sfîrșitul acestui an salariile urmează să fie indexate cu 54%. Acoperirea creșterii prețurilor prin aceste măsuri va fi de 100% pentru cei cu salarii mici și apoi va scădea treptat, în funcție de mărirea salariului.

• Acord SRI – Serviciul Federal de Securitate

Aflat la Moscova, directorul SRI, Virgil Măgureanu, a semnat un acord de colaborare cu Serviciul Federal de Securitate al Rusiei. Acordul prevede colaborarea celor două instituții în domenii precum lupta împotriva terorismului și a crimei organizate.

Marți 11 februarie

• Senatul acceptă vînzarea terenurilor

Legea investițiilor străine a fost modificată de către Senat (80 voturi pentru și 50 împotrivă), în sensul că investitorii străini pot cumpăra terenuri în România.

• FPS are o nouă conducere

Consiliul de administrație al Fondului Proprietății de Stat (FPS) l-a ales în funcția de președinte pe țărănistul Sorin Dumitriu, iar în cea de vicepreședinte pe Bogdan Baltazar, membru PD.

• Bucureștenii vor masiv integrarea în NATO

Conform unui sondaj de opinie realizat de CURS la începutul acestei luni, 89% dintre bucureșteni ar vrea ca România să devină membru NATO încă din primul val. În cazul neaderării, subiecții au identificat ca principale consecințe izolarea României și creșterea instabilității și nesiguranței interne, dar și creșterea influenței Rusiei.

Miercuri 12 februarie

• Regele Mihai își va redobîndi cetățenia

Într-un comunicat de presă, Guvernul anunță că va lua măsuri în cel mai scurt timp pentru ca actul arbitrar prin care Regelui Mihai i-a fost retrasă cetățenia română, în anul 1948, să își înceteze efectele. Pe de altă parte, Regele Mihai a declarat că acceptă invitația primarului Iașului de a vizita acest oraș.

• Coaliția guvernamentală la Cotroceni

Liderii partidelor din actuala coaliție guvernamentală au avut o întrevedere cu președintele Emil Constantinescu, în cursul căreia au discutat despre stadiul negocierilor cu FMI și Banca Mondială, pachetul de reforme economice și măsurile de ordin social stabilite de către executiv. Toate partidele și-au declarat sprijinul pentru cabinetul premierului Victor Ciorbea.

• Măgureanu doritor să cedeze dosarele

Comisia juridică a Senatului a avut o întîlnire cu directorul SRI, Virgil Măgureanu, și senatorii Constantin Ticu Dumitrescu și Vasile Văcaru, autorii unor inițiative privind posibilitatea cetățenilor de a-și vedea propriul dosar întocmit de Securitate. Virgil Măgureanu a declarat că e gata să cedeze dosarele strînse de Securitate.

Joi 13 februarie

• A fost ales secretarul general al Senatului

Plenul Senatului a validat numirea lui Alexandru Dumitrescu, membru PD, în funcția de secretar general al acestei camere. În postul de secretar general adjunct, nou înființat, a fost numit țărănistul Ioan Paul Popescu.

• Ședința BExC a PDSR

Biroul Executiv Central al PDSR a hotărît înființarea unor consilii consultative în vederea pregătirii programului partidului, care va fi adoptat la viitoarea Conferință Națională. BExC a hotărît înființarea unui grup de monitorizare a modului în care este prezentat PDSR la TVR.

Vineri 14 februarie

• Premierul anunță liberalizarea tuturor prețurilor

Premierul Victor Ciorbea a anunțat în cadrul ședinței lărgite a Comitetului de conducere PNȚCD că de marți, 18 februarie, vor fi liberalizate prețurile la produse și materii prime. Totodată, va fi liberalizat cursul de schimb și va fi adoptată o politică monetară „adecvată".

• Reacții la propunerea de deschidere a dosarelor

Președintele Emil Constantinescu este de acord cu ideea ca fiecare cetățean să aibă acces la propriul dosar întocmit de Securitate. Președinția nu agreează însă ideea accesului la dosarele altora. Liderul PD, Petre Roman, a declarat la rîndul său că „punerea pe tapet a dosarelor fostei Securități poate duce la o dezbinare națională", deoarece multe dosare erau contrafăcute.

Sîmbătă 15 februarie

• În PNL-CD șefii se destituie între ei

Consiliul Național al PNL-CD a hotărît să-l suspende din funcție pe Niculae Cerveni. Acesta a fost acuzat de încălcarea statutului partidului și de erori grave de atitudine politică. Cerveni a declarat că nu a fost vorba de nici un consiliu, *„ci doar de o adunare disperată de derbedei politici"*.

• PSM lansează apel la unitatea stîngii

Plenara Comitetului Municipal al Partidului Socialist al Muncii a hotărît să lanseze un nou apel la unitatea stîngii. De asemenea, PSM a propus partidelor de stînga (PDSR, PS, PUNR, PUR, PRM) să sprijine un candidat unic la funcția de primar general al Capitalei.

• Cerere de ridicare a imunității

Ministrul Justiției, Valeriu Stoica, a declarat că va înainta președintelui Senatului cererea de ridicare a imunității parlamentare a lui C.V. Tudor.

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

EMIL HUREZEANU

Furtună într-un pahar de presă

Declaraţiile fostului director al *Evenimentului zilei*, Ion Cristoiu, prin care marele ziarist îşi ia adio de la celebrul său ziar, m-au pus oarecum pe gînduri. Aş vrea să vi le împărtăşesc.

Ion Cristoiu este, fără îndoială, cel mai important ziarist român în viaţă. „Cel mai important" nu înseamnă, nici în acest caz, „cel mai bun". Înainte de 1989, Cristoiu se manifestase ca prozator de talent, istoric literar foarte aparte, uneori cu voie de la poliţie, artizan incontestabil de gazete şi gazetari. Promptitudine, inventivitate, oportunism, dar de cele mai multe ori cu morală pozitivă, o capacitate de radiografiere a momentului ieşită din comun au fost şi au rămas, şi în anii din urmă, marile sale calităţi. Omul de fişe, *„are vreun milion acasă"*, îmi spunea intimidat Mihai Cîrciog, în prezenţa, timidă, a ziaristului însuşi, în octombrie 1993, la Viena, „şoarecele de bibliotecă", prozatorul analitic din Cristoiu au pierdut în cursa necruţătoare cu timpul şi epocile pe care le-a marcat şi demarcat atît de apăsat personalitatea sa neobişnuită, în faţa reporterului neobosit al momentului. După 1992, ca director şi editorialist al *Evenimentului zilei*, Cristoiu s-a transformat într-unul din cei mai familiari actori ai vieţii publice româneşti. Performanţa sa extraordinară este aceea de a fi scris, în fiecare zi, ani în şir, „cîte un editorial" pe prima pagină a celui mai citit ziar românesc, într-o perioadă cînd pofta de informaţie a publicului a crescut invers proporţional cu costurile prohibitive – şi financiar şi moral – ale informaţiei. Cine scrie în fiecare zi ca Cristoiu nu poate fi la fel de bun şi interesant în fiecare zi. El a reuşit însă să dea impresia, pentru sute de mii de oameni, că are de spus ceva important şi util, în fiecare zi, ceea ce e o performanţă istorică. Cristoiu a legitimat puterea celei de-a patra puteri în stat, care este presa, mai mult ca oricare dintre confraţii săi. A rămas mereu atît de independent cît (s)-a putut, a reuşit să cîştige şi respect, şi teamă, ba chiar şi foarte mulţi bani, rămînînd un simplu editorialist, atît de simplu, după vorbă, după port. Încă din 1992, însă, era permanent însoţit de body-guarzi, iar la o recepţie la Costineşti, în vara anului 1993, am fost suprins să-l aud spunînd că preferă să bea din vinul personal, aşa precum Ceauşescu, pe vremuri. Omniprezent, schimbîndu-şi, cu aceeaşi impresionantă tenacitate, înfăţişarea fizică, dînd mereu impresia că reuşeşte să scrie ca să simplifice, nu să interpreteze, complicînd realitatea – o calitate rară în presa românească –, capabil să adulmece ziariştii buni la toate şi politicienii buni la nimic, Cristoiu a devenit noul prinţ al Sărindarilor democraţiei originale, un Pamfil Şeicaru adaptat la România anilor '90.

Ion Cristoiu n-a intrat în presă cu o agendă politică precizată. Fost publicist în presa comunistă de tineret, Cristoiu n-a fost niciodată un ziarist comunist sau un slujbaş oarecare al propagandei ceauşiste. A păstrat însă, cred, mereu, o nostalgie a socialismului antibirocratic, o atracţie spre un anume dirijism sau elitism social-cultural, propriu băieţilor isteţi din jurul lui Nicu Ceauşescu, al anilor '70. În comparaţie cu dinozaurii ceauşismului, Cristoiu şi compania au fost, atunci, tinere speranţe ale socialismului cu faţă umană, într-o presă care a trecut, în decembrie 1989, fără preaviz, de la servitutea imbecilă şi mancurtismul frenetic la un delir al libertăţii de a spune totul, dar adesea la fel sau, în orice caz, de către aceiaşi oameni ca înainte. Cristoiu a rămas un simpatizant natural al stîngii perfectibile. În ofensiva sa anti-Iliescu – sau în accesele ocazionale de simpatie pentru Adrian Năstase –, s-a putut mereu sesiza mai ales un fel de iritare provocată de „deformarea socialismului", mai mult decît angajamentul democratului european pur-sînge.

O derivă evidentă a cunoscut ilustrul nostru confrate începînd cu a doua jumătate a anului trecut. Deriva s-a manifestat prin ubicuizarea personajului. Zi şi noapte, şi în proporţie de masă – rotundă, pătrată sau îngustă –, Ion Cristoiu n-a mai prididit să răspundă la cererea, discutabilă, a pieţei. Un post de televiziune privat şi-a dedicat o întreagă seară, aproape, în plină campanie electorală, zilei de naştere a marelui conducător de gazetă. Adevărul este că, la fel ca în editorialele sale zilnice, şi la radio sau TV, Ion Cristoiu spunea de fiecare dată cîte ceva interesant, original, util. Impresia de supra-solicitare şi supra-licitare a personajului lăsa însă un gust amărui.

După alegeri se întîmplă ceva extraordinar. Ion Cristoiu devine, chiar aşa proteic cum îl ştiam, un om nou. Nu-i mai place nimic la noii guvernanţi, începe să-i placă aproape totul la vechii săi inamici din jurul lui Ion Iliescu. Verdictele sale nu mai au acoperire în realitate. Reacţia sa la schimbările de la televiziune sau la exerciţiul Alianţei Civice a depăşit limitele raţionalităţii critice licite. Greutăţi financiare ale ziarului, o „inconsistenţă de statut", cum spun politologii, a fostului om public de statură naţională, căruia brusc, deşi i se recunosc meritele, nu i se propune o funcţie importantă, au contribuit, probabil, la criza de personalitate a lui Ion Cristoiu. Din jurnalul lui Grigore Gafencu, ştim că şi lui Pamfil Şeicaru i s-a întîmplat ceva asemănător, prin 1940, cînd, după numirea guvernului Gigurtu şi schimbările de favoruri ale camarilei regale, directorului de la *Curentul*, contrar aşteptărilor, nu i s-a oferit nimic. *„Nimic nu-l mai mulţumeşte pe Şeicaru, parcă a înnebunit"*, scrie Gafencu, referindu-se parcă la Cristoiu, cel din ianuarie–februarie 1997. Cristoiu părăseşte cu decenţă *Evenimentul zilei*. Nu şi presa, şi defel epoca, care-i seamănă, atît la propriu, cît şi la figurat.

Ion Cristoiu îşi începe prea des raţionamentele cu concluzivul „deci", pentru ca, acum, să i se potrivească concluziile.

FUNDAŢIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ
anunţă:

Programul „Suplimentări de burse pentru cetăţenii români care studiază la nivel universitar sau postuniversitar în universităţile din străinătate"

Criterii de eligibilitate

• programul se adresează persoanelor care studiază în domeniul ştiinţelor socio-umane, economice şi juridice;
• studenţii trebuie să fie cel puţin în anul II de studiu în universităţile respective;
• limita de vîrstă maximum 30 de ani;
• să nu solicite taxe de şcolarizare.

Dosarul de înscriere trebuie să conţină:

• un formular de înscriere completat;
• adeverinţă de student sau dovada de acceptare la studiile postuniversitare;
• copie după foaia matricolă şi diploma de absolvire a facultăţii;
• documente doveditoare că taxele de şcolarizare sînt acoperite de universitate sau din alte surse;
• curriculum vitae al candidatului, eventual lista de publicaţii;
• două scrisori de recomandare din partea unor cadre didactice universitare.

Termenul limită de depunere a dosarelor este de 27 martie 1997.

Pentru informaţii suplimentare şi formulare de înscriere, vă rugăm să vă adresaţi la unul din sediile Fundaţiei Soros.

Adresele filialelor Fundaţiei Soros:

• **BUCUREŞTI**: Calea Victoriei nr. 156, bl. D1, sc. 7, et. 3; tel.: (01) 312.70.52;
• **CLUJ**: Str. Ţebei nr. 21; tel.: (064) 420.480; Coordonator program: Claudia Macaria;
• **TIMIŞOARA**: Str. Semenic nr. 10; tel.: (056) 221.470, 221.471;
• **IAŞI**: Str. Moara de Foc nr. 35, et.7; tel.: (032) 252.920.

INSTITUTUL EUROPEAN

Dan Ciachir

LUCIDITATE ŞI NOSTALGIE

Culegere de eseuri pe teme de interes cultural, proprii ultimelor decenii, structurate pe următoarele secţiuni: *Criterion* (portrete Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Const. Noica, G. Călinescu), *Fatalism şi realism*, *Recuperări* (Petru Dumitriu, Petre Ţuţea, Dumitru Stăniloaie, Nae Ionescu), *Luciditate şi nostalgie* (cugetări).

ISBN 973-586-032-5 200 pag.

Comenzi şi informaţii la sediul Editurii, în Iaşi:
Str. Cronicar Mustea nr. 17
C P 161
cod 6600
Tel 032-127311
Tel-fax 032-230197

În colecţia *TEXTE DE FRONTIERĂ*

va mai apărea:
Dan Stanca
VASILE LOVINESCU. CONTEMPLATORUL SOLITAR

Din numerele viitoare

• *Interviu cu* ***Virgil Petrescu****, ministrul Învăţămîntului, şi* ***Leon Volovici****, cercetător la Universitatea Ebraică din Ierusalim* • ***Andrei Marga****: „Globalizare şi universalizare"* • ***Victor Ivanovici****: „O explicaţie datorată şi cîteva neînţelegeri de risipit"* • ***Pavel Câmpeanu****: „Proiect pentru elaborarea unei istorii a TVR"* • ***Fey László****: „Integrare sau izolare?"* • ***Daniel Vighi****: „Prostul satului", „Agricultura între ieri şi mîine"* • ***Şerban Papacostea****: „Cercetarea fundamentală la răscruce"* • ***Adina Popescu****: „Viaţă de liceu" (anchetă)* • ***Irina Coroiu****: „Tehnica raiului"* • ***Dan Pavel*** *: „Cîteva motive pentru extinderea NATO"* • ***Magyari-Vincze Enikő****: „Tendinţe şi dileme în dezvoltarea instituţională"* • ***Marius Bâzu****: „Un alt fel de guvernare"* •

CRISTIAN PREDA

Unde nu-i piaţă, vai de sindicate!

Sindicatele au pretutindeni un singur scop: acela de a limita efectele pieţei asupra salariaţilor, mai precis asupra numărului şi veniturilor acestora. Prin negocieri cu guvernul sau prin presiuni de stradă, sindicatele caută să atenueze dezechilibrele temporare de pe piaţa muncii. Cine înţelege sensul sintagmei „dezechilibre temporare" va pricepe de asemenea că acţiunea sindicatelor este expresia nerăbdării, şi nu doar (aşa cum greşit se crede) a instinctului de conservare. Mai precis, refuzînd să aştepte reechilibrarea naturală a pieţei (redistribuirea spontană a forţei de muncă disponibilizate), sindicaliştii pot cere fie păstrarea unui număr identic de angajaţi într-o ramură (subvenţionarea unor locuri de muncă), fie modificarea favorabilă a stipendiilor pentru cei care nu mai lucrează (prin intervenţia asupra anumitor preţuri). Mijloacele utilizate de sindicate sînt diferite din pricina diversităţii profesiunilor: astfel, sindicatul camionagiilor devine foarte convingător de îndată ce blochează drumurile, în vreme ce corpul profesorilor de şcoală medie are nevoie de mult mai mult tact pentru a-şi impune punctul de vedere. Aici contează, desigur, şi sensibilităţile guvernanţilor, mai precis scala lor de „valori": cine crede că învăţămîntul e o joacă în comparaţie cu degajarea şoselelor va prefera să stea de vorbă cu şoferii şi nu cu institutorii.

Limita solicitărilor sindicale este fixată de reclamarea dreptului la un loc de muncă, solicitare echivalentă cu dezideratul inexistenţei şomajului. Din păcate, puţini sînt cei care realizează că ipotetica dispariţie a şomajului înseamnă dispariţia oricărei pieţe, nu doar a pieţei forţei de muncă. Efectul e sigur: dacă toţi cei apţi de muncă au un loc unde să trudească, impus prin lege, oferta de produse se va degrada, tinzînd să atingă cotele minime, deoarece nu există concurenţi disponibili să ia locul celor „fixaţi" pe posturi. Blocarea oricărei mutaţii în rîndul forţei de muncă va da naştere imobilismului şi haosului cunoscute nouă, românilor, din totalitarism.

Din toate cele de mai sus, rezultă că esenţială pentru acţiunea sindicatelor este existenţa pieţei. Pe scurt: acolo unde piaţa nu există, sindicalismul devine figuraţie politică.

Iată de ce nu e întîmplător că un lider sindical de felul lui Victor Ciorbea a avut nevoie de multă abilitate şi de multă perseverenţă pentru a ajunge prim-ministru. Să ne amintim. Domnia sa conducea în 1990 sindicatul care a moştenit fostul UGSR, fiind, din acest motiv, considerat suspect de vigilenta *Românie liberă*, aceeaşi care i-a devenit protector după acreditarea mitului care afirma că Victor Ciorbea a refuzat funcţia de ministru al muncii în vremea guvernării neocomuniste. Am folosit termenul „mit", pentru că surse foarte demne de încredere din apropierea fostului sindicalist au acreditat ideea că funcţia cu pricina nu a fost „propusă şi refuzată", ci doar... sperată de Ciorbea, înainte de a ajunge la Cotroceni, la negocierile cu Iliescu, cel care nici nu se gîndea la o asemenea soluţie. Aceleaşi surse spun că gazetele favorabile fostei Opoziţii au preferat varianta „sacrificiului Ciorbea" din ignoranţă sau din calcul inteligent. Cei care pomenesc calculul inteligent adaugă că, mai tîrziu, adică înainte de alegerile din 1992, sindicatul lui Victor Ciorbea s-a raliat CDR, pentru ca, în primăvara lui 1996, fostul lider de sindicat să candideze pe listele acestei formaţiuni pentru postul de primar al Capitalei. Ce s-a întîmplat de atunci încoace e mai bine cunoscut: fostul lider sindical a ajuns prim-ministru. Nu aceeaşi şansă au avut-o şi celelalte sindicate, mai precis ceilalţi sindicalişti. (La o întîlnire de la GDS, de anul trecut, un lider oarecare a avut decenţa să recunoască precaritatea organizării diverselor structuri sindicale, afirmînd că la ora actuală acestea au, de fapt, forţa celor circa douăzeci de inşi activi în fiecare organizaţie.) Să nu uităm că Victor Ciorbea făcea cuplu cu Miron Mitrea, iniţial adulat de o parte importantă a fostei Opoziţii, dar trecut acum cîţiva ani de partea PDSR. Cei doi, în ciuda opoziţiei care le separă opţiunile, au fost mai lucizi decît ceilalţi sindicalişti, alegînd cariera politică: Mitrea, pentru a se alătura celor care au amînat privatizarea, Ciorbea, pentru a contribui la deschiderea pieţelor multiple şi libere (aceasta îi e intenţia anunţată). În fine, să mai adăugăm că, după desemnarea sa ca prim-ministru, Victor Ciorbea a recunoscut că experienţa sa din ultimii ani este, de fapt, una politică, pentru că sindicatele au dus o luptă politică, nu una sindicală. Motive diferite au concurat la ascunderea acestor situaţii: foştii guvernanţi anunţau, cînd şi cînd, hotărîrea de a începe privatizarea, dar, confundînd-o cu clientelismul, au contribuit la degradarea ideii pieţei; pe de altă parte, pe vremea în care se afla în Opoziţie, actualul preşedinte al ţării nu pierdea ocazia de a afirma că sindicatele româneşti sînt o excepţie în Europa, fiind reformiste, adică dorind privatizarea. Ar fi trebuit adăugat, dacă în joc nu era doar flatarea aliaţilor potenţiali, că sindicatele îşi doreau instaurarea pieţei pentru a avea realmente... ce să limiteze mai tîrziu.

Situaţia prezentă este foarte greu de definit. Ciorbea e prim-ministrul care trebuie să creeze piaţa, după ce ani buni a luptat ca sindicalist în lipsa ei. Ceilalţi lideri de sindicat se fac că nu ştiu că piaţa nu există, deci că acţiunea lor nu îşi are încă un rost. Oricum, actele sindicaliştilor sînt ridicole. Să amintim aici întîlnirea recentă a unora dintre ei cu liderii PDSR, pentru a pune la cale o colaborare ce părea imposibilă acum cîteva luni. Unde mai e atunci reformismul sindical? Să amintim apoi uşurinţa cu care jonglează cu cifre toţi negociatorii salariilor unei bune părţi din populaţia activă a ţării: de miercuri pînă joi, pretenţiile sindicaliştilor pentru salariul minim au crescut de la 180 de mii la 240 de mii de lei. Toate aceste acte sînt proba unei inconştienţe imposibil de scuzat. În acest fel, presiuni suplimentare celor impuse de necesara deschidere a pieţelor sînt introduse de inşi care îi obligă pe guvernanţi să se comporte la fel ca şi echipa lui Văcăroiu, adică să controleze salariile în lipsa pieţei. Iluzia şi dezastrul acestei tactici ar putea fi demolate amintind aici că nivelul de 7.500 de lei pentru un dolar american, nivel propus ca medie anuală în calculul bugetului, a fost deja atins la casele de schimb, deşi părea foarte îndepărtat acum două săptămîni, atunci cînd a fost anunţat.

Avem nevoie de piaţă, nu de sindicate!

ILIE ŞERBĂNESCU

Deficitul transparenţei

Poate cea mai severă constrîngere în stabilirea măsurilor pe care Guvernul Ciorbea, chiar dacă n-ar fi vrut, era obligat să le adopte pe linia echilibrării şi asanării economiei a constituit-o gravul deficit acumulat în conturile statului. Cheltuielile bugetare ale acestuia, precum şi pierderile din sectorul public depăşeau cu jumătate veniturile curente ale statului.

Pentru prima dată s-a convenit, împreună cu instituţiile financiare internaţionale creditoare, să nu ne mai păcălim unii pe alţii şi mai ales noi pe noi, în ce priveşte deficitul bugetar, şi deci să punem în aceeaşi oală tot ceea ce se adună ca pierderi şi cheltuieli în contul statului. Adică de a se include în buget atît cheltuielile propriu-zis bugetare (respectiv pentru învăţămînt, sănătate, apărare naţională etc., inclusiv pentru subvenţii transparente), cît şi pierderile suferite de sectorul public, precum şi subvenţiile pînă acum ascunse sau deviate care, neacoperite de nimeni, ajung pînă la urmă să împovăreze tot conturile statului. Este vorba în principal de circa 2.300 miliarde lei, pierderi înregistrate pe ansamblu de regiile autonome, şi de vreo 3.500 miliarde lei credite acordate de Banca Naţională, prin băncile comerciale, în principiu agriculturii, dar care nu ajung în agricultură, ci mai degrabă în industriile legate de agricultură, credite care, în cea mai mare parte, nu sînt rambursate şi a căror sursă o constituie oricum, în lipsă de altceva, emisiunile monetare fără acoperire. Deci este vorba de a evidenţia împreună atît deficitul bugetar propriu-zis, cît şi aşa-numitul deficit cvasifiscal, care, deşi nu se subsumează strict accepţiunii „clasice" a deficitului bugetar, este o realitate la fel de palpabilă, care afectează deopotrivă conturile finale ale statului.

Punerea la un loc, pentru o deplină transparenţă, a tot ceea ce se adună pînă la urmă în conturile statului constituie o decizie majoră, prin care se poate dimensiona exact unde ne aflăm din punct de vedere economic şi, ceea ce este cel mai important, prin care sînt puse pe acelaşi plan toate genurile de alocări de resurse în care este implicat statul. Căci nu este admisibil, din punct de vedere economic, politic şi nici moral să se pretindă că nu există resurse pentru învăţămînt, ocrotirea sănătăţii sau apărare naţională, numai pentru că alocarea resurselor destinate întreţinerii unor activităţi neperformante – sau deficitul cvasifiscal – are regimul special al camuflărilor faţă de ochiul public.

Nu este vorba în principiu de a opri automat aceste subvenţii, ci de a le pune în mod transparent în competiţie cu alte alocări ale statului. Şi deci de a pune societatea – prin Guvern, prin Parlament – să decidă către ce destinează resursele de care dispune: către învăţămînt, către ocrotirea sănătăţii, către apărarea naţională sau către activităţi neperformante.

Pentru prima dată această opţiune s-a pus în faţa Guvernului şi va ajunge implicit în faţa Parlamentului.

Opţiunea la nivelul Guvernului a fost dramatică pentru că, puse la un loc, cheltuielile şi pierderile în contul statului depăşeau, în proporţie dramatică, veniturile statului, şi această depăşire reprezenta un deficit echivalent cu 13% din PIB. Or, experienţa mondială arată că inflaţia nu poate fi controlată decît în condiţiile unui deficit în conturile statului ce se situează sub 5% echivalent PIB. Este exact ceea ce a constituit cererea Fondului Monetar Internaţional, care a insistat asupra faptului că, la un procentaj superior al deficitului, inflaţia va scăpa de sub control, pentru că, neexistînd alte surse de finanţare decît emisiunile monetare fără acoperire, trecerea acestora dincolo de anumite limite face imposibilă stăpînirea creşterii preţurilor.

De partea cealaltă s-a aflat Guvernul. Reducerea la 5% a deficitului însemna pur şi simplu restrîngerea cu o treime a cheltuielilor. O constrîngere teribilă! Mulţi au considerat asemenea reduceri ca fiind de natură să blocheze pur şi simplu economia românească, fiind gata să accepte, în locul lor, o inflaţie severă. Şi au argumentat că, în ultimii trei ani, inflaţia în România a fost între 30 şi 60% anual, deşi deficitul total în conturile statului a fost oricum de 8–10%, în măsura în care cel cvasifiscal rămînea ascuns, dar exista.

Compromisul realizat nu a putut evita, desigur, nici restrîngerile severe de cheltuieli şi nici ameninţarea inflaţionistă. Dar, tot atît de evident, altă soluţie nu exista.

Din orice unghi ar fi privită problema şi orice criterii – economice sau morale – ar fi luate în considerare, necesarele reduceri de cheltuieli ale statului trebuiau să se producă înainte de toate în segmentul subvenţionării, dincolo de limita raţionalului, a activităţilor neperformante, şi nu în acele segmente precum învăţămîntul, ocrotirea sănătăţii, cultura, care afectează direct sau indirect întreaga populaţie.

Trebuie spus clar că, dacă subvenţiile pentru industrii neperformante scad, se vor produce disponibilizări de forţă de muncă din aceste industrii. Dacă însă subvenţiile vor opera pe mai departe, industriile respective vor continua să existe, dar pe seama unei inflaţii distrugătoare, suportate de întreaga populaţie. Problema se punea – şi continuă să se pună pe parcursul execuţiei bugetare efective – în termeni de **„ori-ori"**, pentru că **şi** fără inflaţie, **şi** cu industrii neperformante nu se poate!

Guvernul şi sindicatele

– Interviu cu VLAD ROŞCA, şeful Departamentului pentru Relaţii cu Patronatul şi Sindicatele –

Ce înţelege guvernul Ciorbea prin „protecţie socială"?

Protecţia socială se referă în primul rînd la categoriile sociale defavorizate. Centrul de greutate în politicile de protecţie socială cade pe alocaţii pentru copii şi pensii. Pentru salariaţi, se pune problema ajutorului pentru cei cu venituri mici, dar nu ca protecţie socială, doar ca măsuri cu caracter compensatoriu. Acest guvern este interesat ca populaţia să sufere cît mai puţin în perioada care urmează. Pe de altă parte, situaţia economică este atît de proastă, încît orice măsură disproporţionată, în sens populist, ne poate arunca într-o situaţie similară cu cea a Bulgariei. Nu există alternativă la ce face guvernul.

În ce constau măsurile privind salariaţii?

Este vorba de un pachet de măsuri active pe piaţa muncii, care corelează acţiunea de privatizare-restructurare cu acţiunea de reconversie a forţei de muncă. Reconversia economică relaţionează forţa de muncă disponibilizată cu noile oportunităţi, apărute pe piaţa muncii ca urmare a relansării economice. Se tinde către un echilibru al acestor două elemente.

Care este cel mai dificil aspect în negocierile cu sindicatele?

Sindicatele vor un răspuns rapid în privinţa compensării creşterilor de preţuri, iar executivul doreşte să vină cu un pachet complet de măsuri compensatorii şi de protecţie socială, corelat cu restructurarea economică. Măsurile guvernului conţin soluţii cu un grad mare de flexibilitate – o bună bază pentru dialogul cu partenerii sociali. Subliniez că, pînă în acest moment, liderii centralelor sindicale au dovedit că înţeleg realitatea economică în care ne găsim cu toţii. Am speranţa că atitudinea rezultată din această înţelegere va constitui o constantă în relaţia dintre sindicate şi guvern. **(ALINA CORBU)**

Vizita de stat în România a preşedintelui Republicii Franceze, JACQUES CHIRAC

Vineri, 21 februarie 1997

ora 15.00 *– Aterizarea avionului prezidenţial „Mystere"; preşedintele Republicii Franceze este salutat la scara avionului de preşedintele României şi de membrii misiunii de onoare;*

ora 15.10 *– Plecarea coloanei oficiale cu cei doi preşedinţi spre Arcul de Triumf;*

ora 15.20 *– Sosirea coloanei oficiale la Arcul de Triumf; ceremonia primirii oficiale;*

ora 15.30 *– Încheierea ceremoniei primirii oficiale; plecarea spre Palatul Cotroceni;*

ora 15.45 *– Sosirea la Palatul Cotroceni; convorbiri între cei doi preşedinţi; presa are acces cinci minute;*

ora 16.45 *– Încheierea convorbirilor; decorarea preşedintelui României cu Ordinul Marea Cruce a Legiunii de Onoare;* ***este prezentă presa;***

ora 16.50 *– Plecarea la Palatul Parlamentului;*

ora 17.00 *– Sosirea la Palatul Parlamentului; convorbire cu preşedinţii celor două Camere ale Parlamentului;*

ora 17.15 *– Alocuţiunea preşedintelui Franţei în faţa Camerelor reunite ale Parlamentului României; preşedintele Franţei îl decorează pe domnul Ion Diaconescu, preşedintele Camerei Deputaţilor, cu Marea Cruce a Ordinului Naţional al Meritului;*

ora 20.15 *– Dineu oficial la Palatul Cotroceni. Discursuri şi toasturi.* ***Presa are acces.***

Sîmbătă, 22 februarie 1997

ora 9.00 *– Întîlnirea la reşedinţă cu domnul Ion Iliescu;*

ora 9.40 *– Depunerea unei coroane de flori la Arcul de Triumf;*

ora 10.00 *– Întîlnirea la Universitatea Bucureşti cu profesori şi studenţi de la secţiile francofone; rectorul Universităţii înmînează preşedintelui Franţei diploma de Doctor Honoris Causa al Universităţii Bucureşti; discuţie – întrebări şi răspunsuri – cu grupuri de studenţi şi participanţii din sală;*

ora 11.05 *– Plecarea de la Universitate;*

ora 11.15 *– Depunerea unei coroane de flori la bustul lui Corneliu Coposu;*

ora 11.30 *– Întîlnirea preşedintelui Franţei cu membrii comunităţii franceze, la ROMEXPO;*

ora 12.20 *– Plecarea de la ROMEXPO;*

ora 12.30 *– Sosirea la Palatul Victoria; întîlnirea preşedintelui Franţei cu primul ministru al României, domnul Victor Ciorbea; preşedintele Franţei va decora pe primul ministru român cu Marea Cruce a Ordinului Naţional al Meritului;*

ora 13.15 *– Dejun oferit de primul ministru la Palatul Victoria;*

ora 15.00 *– Sosirea la ROMEXPO; participarea preşedintelui Franţei la întîlnirea cu întreprinzătorii francezi şi români;*

ora 16.05 *– Ceremonia inaugurării pieţei Charles De Gaulle;*

ora 17.00 *– Conferinţă de presă a celor doi preşedinţi în Sala Unirii a Palatului Cotroceni (traducere simultană la cască);*

ora 17.45 *– Ceremonia plecării oficiale;*

ora 18.30 *– Decolarea avionului prezidenţial.*

Forumul pentru Starea Culturii

Sîmbătă 15 februarie a.c., a avut loc la Cazinoul Vernescu cea de-a doua întrunire a Forumului pentru Starea Culturii. Iniţiată în vara anului trecut de un grup de intelectuali din PD, Fundaţia „Forumul pentru Starea Culturii" se declară ca *„eliberată de orice formă de partizanat politic, urmărind prin excelenţă servirea culturii române"*. Membrii fondatori ai fundaţiei sînt:

Ştefan Augustin Doinaş, Dan Amedeo Lăzărescu, Dan Grigore, Mariana Celac, Victor Babiuc, Dan Piţa, Stere Gulea, Sorin Vieru, Alexandru Sassu, Magdalena Bedrosian, Gabriel Andreescu, Radu Filipescu, Ion Caramitru, Radu F. Alexandru, Daniela Crăsnaru, Alexandru Paleologu, Magda Cârneci, Marina Spalas.

La întîlnirea de sîmbătă, Forumul a reuşit o mobilizare de vîrf: preşedintele Emil Constantinescu, preşedintele Senatului, Petre Roman, consilier prezidenţial Zoe Petre, ministrul Culturii, Ion Caramitru, preşedinţii comisiilor parlamentare de cultură şi mass-media, preşedintele executiv al PDSR, Adrian Năstase, numeroşi alţi politicieni. Scriitori, arhitecţi, regizori, directori de edituri, istorici, în sfîrşit, aşa cum s-a spus, „floarea culturii române", au dezbătut pe parcursul cîtorva ore starea culturii. Ca la orice forum, puteau fi văzuţi, e adevărat, la mese diferite, scriitori angajaţi politic (Al. Paleologu, Şt. Aug. Doinaş), dar şi apolitici (Eugen Simion şi Fănuş Neagu).

Octavian Paler, Stere Gulea, Victor Rebengiuc, George Constantin Păunescu, flancat de Daniela Crăsnaru şi Dan Grigore, Alexandru Tocilescu, avocata Paula Iacob, Sergiu Celac, fost ambasador la Londra, Valentin Păunescu, membrii GDS Mariana Celac, Gabriel Andreescu, Sorin Vieru, Radu Filipescu, Andrei Cornea, Andrei Oişteanu, multă presă.

Discuţiile au fost moderate de Magda Cârneci şi Radu F. Alexandru. În principal, pornind de la un raport al ministrului Culturii, Ion Caramitru, vorbitorii s-au referit, pe de o parte, la situaţia în general a culturii, pe de altă parte, la soluţii concrete ale ieşirii din impasul în care se află astăzi.

Sperăm ca, în curînd, substanţa acestor discuţii să constituie conţinutul unui supliment al revistei noastre. **(R. P.)**

Relaţiile publice în crearea imaginii României

Asociaţiile naţionale de relaţii publice din Ungaria au prezentat vineri, 14 februarie, la Centrul Cultural al Republicii Ungare, revista ungară de relaţii publice *PR Herald* şi au organizat masa rotundă „România şi Ungaria – rolul relaţiilor publice în formarea imaginii lor contemporane". Au participat preşedintele şi vicepreşedintele Confederaţiei Europene de Relaţii Publice, redactorul-şef al *PR Herald*, preşedintele şi vicepreşedintele Asociaţiei Române de Relaţii Publice, alţi specialişti în domeniu, ziarişti şi oameni de cultură.

Această iniţiativă răspunde nevoii unei implicări mai mari a profesioniştilor în relaţii publice în crearea imaginii celor două ţări şi a dezvoltării relaţiilor dintre ele. *„Ne aflăm într-un moment în care relaţiile publice îşi pot aduce contribuţia la relaţiile dintre România şi Ungaria şi la integrarea lor europeană şi euro-atlantică. Profesioniştii în relaţii publice sînt chemaţi să se organizeze"*, a declarat Liviu Mureşan, preşedintele Asociaţiei Române de Relaţii Publice.

Despre relaţiile publice nu se prea vorbeşte în România şi înUngaria şi adesea ele sînt confundate cu alte activităţi. Un sondaj realizat înainte de lansarea, în urmă cu trei ani, a *PR Herald* în Ungaria, a arătat că majoritatea dintre cele 100 de mari firme investigate nu ştiau ce sînt relaţiile publice, nu aveau consultanţi de specialitate şi considerau că nici nu au nevoie. Doar cîteva din marile companii multinaţionale foloseau specialişti în relaţii publice.

Relaţiile publice se definesc ca organizarea comunicării unei instituţii. Aceasta presupune realizarea unui compromis între nevoia de transparenţă, fără de care nu poate exista comunicare, şi cea de discreţie privind activitatea unei instituţii. În România şi Ungaria este o profesie relativ nouă, care de-abia începe să fie recunoscută ca atare.

Din discuţiile purtate în cursul acestei întîlniri a reieşit disponibilitatea specialiştilor în relaţii publice din cele două ţări de a-şi pune în comun eforturile pentru promovarea nu numai a unei imagini de ţară, ci şi a imaginii acestei regiuni. În acest scop, numărul următor al *PR Herald* va fi publicat şi în limba română şi va aborda rolul pe care îl pot juca specialiştii din România şi Ungaria în promovarea imaginii celor două ţări şi în integrarea lor europeană şi euro-atlantică.

Recunoscînd contribuţia pe care o pot avea profesioniştii în relaţii publice în crearea imaginii ţării lor, vicepreşedintele Asociaţiei Europene de Relaţii Publice a insistat asupra faptului că imaginea unei ţări nu se poate cumpăra, ea se formează pe baza unor date ale realităţii. Deciziile pentru primirea de noi membri în Uniunea Europeană nu se vor lua pe baza imaginii de ţară, ci a unei scări valorice.

OANA ARMEANU

POLIROM NOUTĂŢI

Petre Andrei
Sociologie generală

Ion I. Ionescu
Sociologia şcolii

Elisabeta Stănciulescu
Teorii sociologice ale educaţiei
Prefaţă de Traian Rotariu

Comenzi la CP266, 6600, Iaşi Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111
Internet: www.nordest.ro/shopping/books/polirom/polirom.htm
E-mail: polirom@mail.cccis.ro

Plural

NOILE TARIFE ALE ABONAMENTELOR CU REDUCERE LA REDACŢIA „22"

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenţi, pensionari, fosti deţinuţi politici şi veterani de război:

- Numai **6.000 lei** pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere 49%);
- Numai **5.000 lei** pe 3 luni, cu ridicare de la redacţie (reducere 57%).

PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎNT GRATUITE.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:

- **7.500 lei** pe 3 luni (reducere **36%**), cu expediere la domiciliu;
- **6.500 lei** pe 3 luni (reducere **44%**), cu ridicare de la redacţie.

Cei interesaţi sînt rugaţi să achite la sediul redacţiei (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poştal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista "22", cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, Bucureşti,* **Adeverinţele (talon de pensie, adeverinţe şcolare etc.) valabile un an se expediază pe adresa:** *Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, Bucureşti,* **cu specificarea pentru** *Serviciul de Difuzare*.

TRAIAN BĂSESCU, ministrul Transporturilor

Condiţiile de transport se vor îmbunătăţi cînd vor fi bani

– Interviu realizat de MARIAN CHIRIAC –

Scumpirea tarifelor e datorată pierderilor înregistrate de SNCFR

SNCFR a anunţat o nouă scumpire a tarifelor de călătorie. Este măsura justificată, atîta timp cît condiţiile de călătorie rămîn precare?

Măsura este absolut justificată, datorită situaţiei financiare a Societăţii Naţionale a Căilor Ferate (SNCFR). În momentul de faţă, datorită unei politici de subvenţionare a industriei de transport feroviar şi naval şi, în acelaşi timp, măsurilor de protecţie socială, calea ferată a „reuşit" să acumuleze în ultimii trei ani pierderi în valoare de 1.700 miliarde de lei. Implicaţiile, din acest punct de vedere, sînt extraordinar de mari şi deprecierea continuă a condiţiilor de transport este generată exact de această uriaşă pierdere.

Vă pot spune că, în momentul de faţă, bruma de bani pe care o obţine calea ferată – după ce-şi plăteşte datoriile la RENEL, la rafinării, la întreprinderile de reparaţii material rulant – e folosită pentru întreţinerea sistemelor care asigură siguranţa transportului. Adică în sistemele de frînare, în boghiuri, în roţi, în bandaje, în sistemele de cuplare dintre vagoane ş.a.m.d. Nu avem bani pentru mai mult. Iar faptul că s-a înregistrat o pierdere de 1.700 de miliarde a însemnat un consum din resursa proprie a căii ferate. Iar acest consum se vede cel mai pregnant în calitatea vagoanelor. Nu sînt bani să se repare geamurile, nu sînt bani să se repare uşile, nu sînt bani să se repare toaletele sau canapelele, nu sînt bani să se cumpere baterii pentru încălzirea vagoanelor, pentru repararea instalaţiilor de încălzire. Asta înseamnă să ai o instituţie, SNCFR, care pînă acum şi-a consumat resursele cu iresponsabilitate.

Vorbiţi de consumul exagerat al resurselor. Aţi putea să-mi spuneţi cam ce procent din totalul cheltuielilor SNCFR e reprezentat de fondul salariilor şi care este salariul mediu al unui angajat SNCFR?

Salariul unui angajat în calea ferată este de circa 580.000 lei net. Nu am o cifră exactă, cam aceasta este valoarea, iar salariile reprezintă aproximativ 38% din costurile căii ferate, ceea ce pentru un prestator de servicii este normal. În jurul acestei valori se situează, de regulă, costurile cu forţa de muncă.

În această sumă sînt incluse şi eventualele sporuri?

Am inclus tot.

Liderii sindicali au solicitat recent mărirea salariilor cu 40%. Sînteţi de acord cu această cerere?

Categoric nu. Cel puţin în sistemele pe care eu le conduc, în sistemele de transport de care răspunde Ministerul Transporturilor. Şi nu sînt de acord pentru că mi se pare cel puţin imoral să măresc tarifele de transport pe spinarea unei populaţii sărăcite, deşi le măresc pentru că nu există altă soluţie.

Dacă aş primi bani de la buget, aş fi bucuros să scad tarifele, mi-ar plăcea, politic vorbind, să spun: domnule, am scăzut tarifele de transport. Este imoral însă să ne adresăm unora mai săraci decît feroviarii, luîndu-le banii din buzunar pentru un transport feroviar care, în nici un caz, nu se va îmbunătăţi după mărirea tarifelor.

Vom putea discuta despre creşteri de salarii la calea ferată în momentul în care începem să intrăm într-un proces de redresare financiară. Abia atunci vom putea aborda această problemă. Pînă în acel moment, ca ministru, refuz angajarea oricărei discuţii pe această temă.

„Destituirile le-am făcut doar după criteriul profesional"

Pînă acum v-aţi remarcat prin destituirea a numeroşi angajaţi din ministerul pe care îl conduceţi. Credeţi că în toate cazurile destituirile s-au făcut pe criterii de incompetenţă? Aş vrea să vă reamintesc o afirmaţie a dv. mai veche, legată de procesul PETROMIN, în care arătaţi că în spatele acestuia a stat o „conspiraţie PDSR-istă care va trebui să plătească pentru ce a făcut".

Destituirile s-au făcut pe un singur criteriu: cel profesional. Ştim foarte bine criteriul care a funcţionat înainte de schimbarea produsă prin alegerile din noiembrie 1996, respectiv apartenenţa la PDSR. Pe baza acestui „criteriu", în Ministerul Transporturilor, atît la nivelul conducerii, cît şi la nivelul regiilor din subordine, au pătruns foarte mulţi incompetenţi, foarte mulţi oameni a căror legătură cu ceea ce făceau era extrem de subţire, atît din punct de vedere al pregătirii profesionale, cît şi din punct de vedere al pasiunii cu care se implicau în meserie.

Acest lucru a dus de fapt la ceea ce eu numeam, încă de pe vremea cînd eram în opoziţie, distrugerea sistemelor de siguranţă a transporturilor; la derobarea de la o anumită filozofie, de la un anumit obiectiv precis al transporturilor.

Prin numiri de oameni competenţi, recunoscuţi ca atare, şi prin instituirea unei exigenţe în ceea ce priveşte activitatea inspectoratelor (ca pîrghii esenţiale în menţinerea siguranţei în transporturi), am început să reclădesc sistemul feroviar. Vă pot spune, statistic vorbind, că abia după ce am făcut numirile am aflat că delegasem într-o funcţie de conducere un membru al Partidului Democrat, dar care niciodată nu s-a manifestat în mod special în această calitate.

Aţi fost acuzat în presă de implicarea în dezmembrarea flotei maritime. De ce credeţi că atacurile au venit preponderent din partea unor grupuri care sînt apropiate unor formaţiuni politice ce fac parte din actuala coaliţie guvernamentală?

Nu-i vorba numai de această categorie de grupuri, acesta era de fapt canalul de promovare al informaţiilor.

Născut la 4 aprilie 1951, oraşul Basarabi (Constanţa) • Căsătorit • În 1976 absolvă Institutul de Marină „Mircea cel Bătrîn", Facultatea de Navigaţie • Între 1976–1981 ofiţer maritim, după aceea, pînă în 1987, căpitan de cursă lungă • În perioada 1990–1991 este subsecretar de stat, şeful Departamentului Transporturilor Navale • Ministru al Transporturilor, în guvernele Roman şi Stolojan (1991–1992) • Între 1992–1996 este deputat al Partidului Democrat şi vicepreşedintele Comisiei de Industrie şi Servicii a Camerei Deputaţilor •

Acuzaţiile de dezmembrare a flotei s-au făcut din interes

De ce a fost folosit totuşi acest canal?

Pentru că au existat interese, inclusiv ale „Societăţii R", de a prelua un grup de 15 nave. Există cereri ale „Societăţii R", semnate chiar de d-l Petre Mihai Băcanu, pentru obţinerea a şase mineraliere de tonaj mare de la PETROMIN şi a nouă cargouri de la compania NAVROM. Nerealizarea acestui deziderat l-a făcut furios pe d-l Băcanu, care şi-a făcut o profesie de credinţă din a-i terfeli pe cei care n-au crezut că un ziarist poate să se ocupe şi de exploatarea de nave.

Chiar dacă, pentru necunoscători, prin scrierile din ziarul *România liberă* se dă impresia că vorbesc nişte oameni în cunoştinţă de cauză, în fapt, aceşti oameni se mulţumesc a fura unele documente, cu care probează nişte aberaţii din punct de vedere economic.

Aţi afirmat că flota este bătrînă, învechită, dar că nu sînteţi de acord cu vînzarea ei. De ce credeţi că s-a ajuns în situaţia actuală, cînd flota maritimă a României este într-o stare deloc de invidiat?

Acesta este un subiect care trebuie abordat cu Fondul Proprietăţii de Stat. Dumneavoastră aţi venit să luaţi un interviu ministrului Transporturilor, flota nu se află sub controlul nostru. Noi doar autorizăm operatori, pe cu totul alte criterii decît cele manageriale, respectiv pe necesităţi de respectare a unor condiţii: navele să navigheze numai în condiţii de siguranţă, cu echipaje brevetate de autoritatea română ş.a.m.d. Acestea sînt criteriile noastre.

Şi totuşi, care este opinia dv., ca specialist?

Ca specialist, mă angajez în orice discuţie pe tema aceasta. Ipotecarea navelor e singura resursă pe care o are flota, în momentul de faţă. De aceea, în principiu, nu sînt de acord cu vînzările de nave, pentru că aceasta implicit înseamnă vînzare de resurse. Navele au o valoare. Aşa vechi, cum sînt ele, aşa demodate, cele care nu au ajuns la vîrsta de scoatere din exploatare reprezintă o valoare de piaţă, care înseamnă mai mult decît valoarea lor ca fier vechi. Această valoare poate fi ipotecată la 50% din potenţial. Or, plecînd de la premisa că flota română are 208 de nave, dintre care 80 nave de tonaj mare, mineraliere şi petroliere, plecînd aşadar de la această premisă, este limpede că singura resursă pentru plasarea de comenzi de construcţii noi este chiar această flotă.

Banii obţinuţi din ipotecarea navelor pot fi plasaţi în comenzi de construcţii noi, constituind avansuri, după care trebuie ipotecată construcţia nouă însăşi, pe un termen de 12 ani, în aşa fel încît să se obţină fondurile pentru plata navei la terminarea construcţiei.

Ce măsuri prevedeţi pentru restructurarea reţelei de drumuri naţionale?

Principala misiune a Ministerului Transporturilor este reabilitarea şi menţinerea în stare de funcţionare a reţelei naţionale de transport.

Pentru reabilitarea drumurilor, în baza unor programe extrem de bine făcute şi bine susţinute, s-a obţinut o finanţare globală de circa 430 milioane de dolari, finanţare care devine operaţională de anul acesta. În acest program avem prevăzută modernizarea a 1.000 km de drumuri naţionale.

De asemenea, avem credite semnate în momentul de faţă de circa 420 milioane de dolari pentru îmbunătăţirea infrastructurii feroviare, dar şi pentru modernizarea unor vagoane, precum şi pentru achiziţionări de utilaje pentru reparaţii la linie. Ambele programe de modernizare a infrastructurii rutiere şi a infrastructurii feroviare sînt obiective prioritare pentru Ministerul Transporturilor.

Programul de reabilitare a drumurilor naţionale are ca obiectiv aducerea infrastructurii româneşti de transporturi la un standard acceptabil, în vederea cuplării infrastructurii româneşti la infrastructura de transport rutier şi feroviar vest-european.

Construcţia de autostrăzi e o gogoaşă PDSR-istă

Dar această racordare la infrastructura occidentală presupune o reţea modernă de autostrăzi.

Nu am putut să-mi reţin un zîmbet cînd am auzit angajamentele PDSR-ului, partid care a promis că va executa, într-o legislatură, 1.000 de km de autostrăzi. A fost marea gogoaşă şi marele fiasco al PDSR-ului, care, neştiind ce înseamnă acest lucru, s-a angajat şi a tot bătut monedă pe tema autostrăzilor.

România nu are resurse să construiască autostrăzi. Noi împrumutăm bani foarte mulţi, Ministerul Transporturilor v-am spus că a angajat credite de peste 800 milioane de dolari, doar ca să refacem cu costuri minime ceea ce deja avem. Să ne apucăm de construit autostrăzi este un tip de program pe care România nu-l poate susţine nici astăzi şi nici în următorii 10 ani. Pentru autostrăzi există o altă variantă, concesionarea, dar deocamdată n-a venit nimeni să spună că are miliarde de dolari în valiză sau în bancă şi pe care ar vrea să le investească în programul de autostrăzi din România.

Legat de restructurarea flotei aeriene, ce preconizaţi?

Pentru flota aeriană, mai exact pentru compania TAROM, am obţinut zilele acestea acorduri de principiu din partea ministrului Finanţelor, Mircea Ciumara, şi a d-lui Ulm Spineanu, care răspunde de reformă, acord prin care noi informăm compania Boeing că Guvernul României susţine compania TAROM, în programul de modernizare pe care l-a început în '91–'92. Noi asigurăm fabricantul american că directorul companiei TAROM a fost împuternicit să negocieze dotarea flotei româneşti cu aeronave Boeing 737. Este deci foarte clar că sîntem hotărîţi să dăm TAROM-ului şansa modernizării.

La „plecarea" dv. din funcţia de ministru al Transporturilor, în 1992, afirmaţi că, numai la calea ferată, aţi lăsat beneficii de 18 miliarde de lei. Ce bilanţ vă propuneţi la terminarea actualului mandat de ministru?

Nu sper să rămîn patru ani în fotoliul de ministru şi, în plus, cred că acest lucru ar fi chiar dăunător. Important este să stau atît cît trebuie în această instituţie. Eu îmi propun să reiau acel „exerciţiu" din timpul primului mandat de ministru, cînd la calea ferată română era o situaţie financiară asemănătoare cu cea de acum. Şi în 1991, cînd am preluat portofoliul transporturilor, calea ferată înregistra pierderi foarte mari, iar la sfîrşitul anului 1992 am predat o situaţie financiară echilibrată. Sper ca în circa 18 luni să se întîmple acest lucru. În rest, în ceea ce priveşte restructurarea celorlalte sectoare (rutier şi aerian), îmi propun să duc la capăt programele pe care le-am început.

Democraţia şi secretul nu pot merge mînă în mînă

– Interviu cu GABRIEL LIICEANU, realizat de GABRIELA ADAMEŞTEANU –

Stări de fapt care pot fi schimbate imediat

De ce consideraţi că în acest moment, cînd interesul prim al oamenilor este legat de problemele economice şi financiare, ar fi importantă o lege care să permită fiecăruia accesul la propriul dosar?

Primul motiv este de conjunctură politică. În noiembrie anul trecut, exasperată de atmosfera stătută, de promisiunile deşarte, de aşteptările dezmînţite, pe scurt, de cei şapte ani pierduţi, majoritatea populaţiei a votat, după cum ştim, schimbarea. După alegeri, s-a creat în ţară un imens orizont de aşteptare deschis către acest „altceva". Dacă guvernul actual ar avea buni psihologi, atunci el ar trebui să alcătuiască o listă cu stările de fapt care pot fi schimbate imediat, ştiut fiind că o speranţă dezamăgită generează frustrări şi poate preschimba bunăvoinţa în ostilitate. Din acest punct de vedere campania contra corupţiei a venit la timp, aşa cum şi remanierile din televiziune au venit la timp. Ei bine, povestea dosarelor face parte din acest set de schimbări care pot surveni imediat, spre deosebire de schimbările economice care nu se pot produce de la o zi la alta.

Ritualul dezvăluirii

Al doilea motiv pentru care problema dosarelor se cuvine să-şi afle rezolvarea se referă la imposibilitatea de a construi ceva temeinic **în perimetrul efectelor dezastruoase** ale epocii anterioare. Unul dintre aceste efecte este **bănuiala generalizată**: putem crede orice despre oricine şi oricine poate crede despre noi că am fost securişti, colaboratori, informători. Or, o societate divizată, neîmpăcată, roasă de nesiguranţă, bîntuită de suspiciune nu poate face treabă, nu se poate mobiliza în vederea atingerii aceluiaşi ţel. Ieşirea din acea societate bazată pe cultura secretului, a culiselor şi ocultării, care a fost comunismul, trebuie să se însoţească cu **ritualul dezvăluirii**, al ieşirii din ascundere. Noi nu am săvîrşit acest ritual acum şapte ani, aşa cum s-ar fi cuvenit şi aşa cum s-a petrecut în alte ţări ex-comuniste. Putem imagina o altă Românie, înălţată pe maldărele de gunoaie nevăzute ale dosarelor noastre, pe această logică de subsol? Dacă vrem higienă mentală şi conciliere, atunci trebuie să pătrundem în catacombele istoriei noastre. Democraţia şi secretul nu pot merge mînă în mînă. Democraţia înseamnă informaţie + control. Un popor rupt de informaţie şi fără acces la istoria lui nu va face decît să genereze continuu epifenomenele ascunderii şi secretomaniei: filările, ascultările, interdicţiile, izolarea.

Sfîrşitul complicităţii generale

Al treilea motiv: odată cu accesul la dosare, se termină cu ideea complicităţii generale (toţi am colaborat) şi se restabilesc noţiunile de bine şi de rău. În capul multora, securiştii continuă să fie băieţii buni care îşi făceau „datoria faţă de ţară" şi nu o mînă de profesionişti ai terorii aflaţi în slujba unei puteri care a desfigurat România în cîteva decenii. Ticăloşii nu au fost un popor întreg, ci o parte specializată a lui, cele cîteva sute de mii de activişti şi securişti, care ne puneau vieţile în dosare, ne violau intimitatea şi ne făceau şi desfăceau destinele. Ticăloşi au fost cei care acceptau să le întindă mîna, nu şantajaţi sau terorizaţi, ci din resentiment, invidie şi ură faţă de tot ce le era superior. Creatorii dosarelor şi cei care au colaborat de bunăvoie la alcătuirea lor au fost specialişti în scoaterea la suprafaţă a tot ce e mai urît în fiinţa omenească. Spectacolul acestei **produceri sistematice a răului** trebuie izolat şi privit în faţă. Pastorul Joachim Gauck, cel care în fosta RDG girează din partea societăţii civile accesul la dosarele STASI, a spus că noi trăim astăzi o **confruntare de criză, şi totuşi paşnică, cu trecutul nostru**. Drumul către împăcare şi către o pace interioară trece prin această criză a confruntării cu povara trecutului. Dosarele sînt însăşi această povară.

După cum vedeţi, continuu să cred că întîietate are nu criza economică, ci criza noastră de identitate. Povestea dosarelor este doar un crîmpei din această operă de recuperare tardivă.

Intelectualul este conştiinţa psihanalitică a societăţii sale

Dar credeţi într-adevăr că oamenii resimt această nevoie? Fostul vînzător de aprozar trăieşte această criză de identitate aşa cum o trăiţi dv. sau eu? Nu credeţi că el doarme liniştit cu sau fără acces la dosar?

Cred că intelectualul trebuie în acest caz să joace oarecum rolul unui psihanalist. El trebuie să identifice şi să conştientizeze fantasmele care bîntuie subconştientul nostru colectiv. Un bolnav poate să fie bolnav şi fără să fie conştient de boala lui. Intelectualul este în acest caz conştiinţa psihanalitică a societăţii sale. El poate să vindece o boală pentru care pacientul nu a revendicat asistenţă. Noi jucăm uneori rolul de medici neplătiţi şi neprevăzuţi într-o schemă anume, sîntem un fel de rezervă de luciditate a societăţii şi avem rolul de a semnala acele probleme care, ignorate, pot spori capitalul de traume al societăţii pînă la declanşarea unui dezechilibru fatal. Iar fostul vînzător de aprozar doarme liniştit nu numai pentru că nu conştientizează gravitatea ocultării dosarelor, ci şi pentru că el făcea parte din acea parte a societăţii care nu avea dosar. Important este însă că el făcea totodată parte dintr-un sistem care **potenţial** îşi îndosaria orice membru, aşadar dintr-un

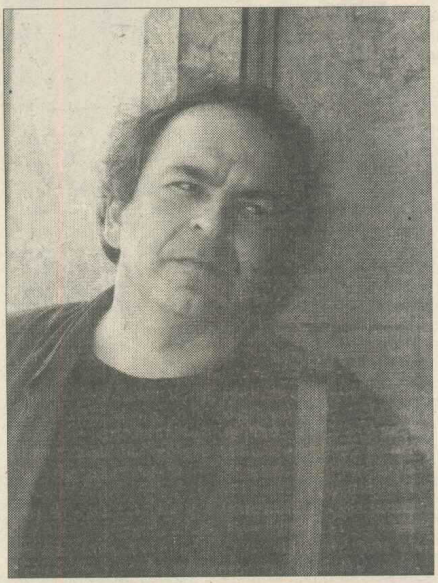

sistem al poliţiei politice generalizate. Un asemenea sistem nu are, în principiu, limite şi el poate, dacă este nevoie – Lenin a spus-o – să suprime şi jumătate din populaţia unei ţări, dacă perpetuarea puterii o cere. Vînzătorul de la aprozar nu e obligat să înţeleagă lucrul acesta; el îl **vede** cînd năpasta îl atinge pe el; un intelectual însă îl **prevede** şi preîntîmpină. Noi trebuie să aducem la lumină istoria dosarelor tocmai pentru ca teribila lor semnificaţie să nu dispară în nesemnificativ, păstrîndu-se astfel intactă şansa reapariţiei lor.

Aş putea să vă întreb de ce aţi avut o intervenţie publică pe această temă acum, după schimbarea politică de la 17 noiembrie, şi nu înainte?

Pentru că acum s-a creat pentru prima oară un context favorabil **rezolvării** acestei probleme şi pentru că această oportunitate nu trebuie ratată. Eu n-am făcut decît să re-semnalez acuitatea unei teme care a fost semnalată de Alianţa Civică, împinsă în faţa vechiului Parlament de d-nii Ticu Dumitrescu şi Vasile Popovici, sub forma unui proiect de lege, şi îngropată de acesta pentru 50 de ani, pare-se, printr-o lege.

„Vînătoarea de vrăjitoare" şi tehnica răsturnării evidenţelor

Bănuiesc că a fost îngropată pe motivul netensionării societăţii. Într-adevăr, nu credeţi că scotocirea în dosare ar avea rezultate nefaste, ar induce tensiune în corpul social, ar da naştere la războaie etc.?

Aceasta a fost, potrivit lui Volkoff, romancier şi eseist francez de origine rusă, teza KGB-ului în 1990, cînd, de altminteri, a fost lansată şi ideea că orice confruntare cu trecutul comunist, din care Estul tocmai ieşise, urma să ducă la o „vînătoare de vrăjitoare". Sloganul acesta, menit să preîntîmpine orice proces – fie şi moral – al comunismului şi care a circulat în toate ţările din Est, a fost copios folosit de regimul Iliescu şi în alegerile din 1990 şi în cele din 1992. El conţine în sine o enormitate şi este, în fond, un sofism grosolan, care ţine de **tehnica răsturnării evidenţelor**, folosită cu predilecţie în propaganda comunistă. Un exemplu recent al acestei tehnici îl avem în tipătul isteric lansat de PDSR, cel cu „epurările politice". Tocmai cei care vreme de patru ani au „pedeserizat" ţara, adică au practicat epurarea politică drept metodă de guvernare, vorbesc acum, indignaţi, de „epurare politică".

În cazul sloganului „vînătorii de vrăjitoare" funcţionează aceeaşi tehnică a răsturnării. „Vrăjitoarele" din scenariile puse la cale începînd cu sfîrşitul Evului Mediu şi pînă în epoca modernă (ultimele „vînători" au avut loc la începutul secolului XIX) erau victime inocente prin care diferite comunităţi europene îşi rezolvau fantasmele negative sub forma imolării (prin arderea de viu) a unui membru al comunităţii (îndeobşte femeie) denunţat de două persoane ca făcîndu-se vinovat de „practici vrăjitoreşti". Aceeaşi tehnică – a sacrificării ca urmare a denunţului – au adoptat-o şi poliţiile politice din ţările comuniste, iar astăzi, cînd cei care au fost agenţii ei, care au anchetat, torturat şi condamnat oameni nevinovaţi se simt în pericol de a fi daţi pe faţă, ei, tocmai ei, călăii, se instituie în victime inocente şi vorbesc de „vînătoarea de vrăjitoare" arătînd cu degetul spre victimele lor de altă dată. Astăzi ei nu-şi tem viaţa, aşa cum şi-o temeau victimele lor, ci îşi tem doar poziţia socială şi rămînerea pe scena politică. Aşa se face că foşti activişti de frunte şi foşti colaboratori ai Securităţii continuă să ne conducă şi să ne şantajeze, pe noi, victimele lor de odinioară, cu păcatul de care ne-am încărca „vînîndu-i" pe ei, deveniţi peste noapte „vrăjitoare", adică victime inocente, a căror nemeritată arătare cu degetul ar umple de energii negative corpul social. Or, în acest caz nu este vorba de persecuţia inocenţilor, aşa cum, de pildă, cînd se cere dezvăluirea călăului lui Gheorghe Ursu, nu se face „vînătoare de vrăjitoare", ci se exprimă nevoia de justiţie.

Iar pentru a răspunde acum întrebării dv. nu pot decît să reiau ce-am spus: prin accesul la dosare se obţine exact **opusul** unei societăţi scindate şi isterizate. Se obţine transparenţa, vindecarea de suspiciune, împăcarea cu ceilalţi în cunoştinţă de cauză. Vom şti cine ne-a frînt destinul şi cine nu şi vom înceta să ne mai bănuim nediferenţiat unii pe alţii. În orice caz, după cum poate ştiţi, în fosta RDG, cele peste 800.000 de dosare la care s-a avut pînă acum acces nu au generat nici măcar **un singur** caz de răzbunare. În schimb, corpul social s-a curăţat psihic şi moral considerabil. Aşadar, departe de a bulversa societatea noastră, accesul la dosare ar aşeza-o într-un orizont mai limpede şi mai curat.

Ce înseamnă accesul la dosare?

Iată, a venit momentul să discutăm despre ce anume înseamnă accesul la dosare şi ce ar putea stipula o lege pe această temă.

Experienţa germană, deşi cu şapte ani întîrziere, ne poate ajuta. În 29 decembrie 1991 a intrat în vigoare în Germania „Legea privind documentele Serviciului Securităţii Statului din fosta RDG", care prevede că accesul la dosare înseamnă trei lucruri: a) **accesul fiecărui cetăţean la dosarul său potenţial** (fără dreptul de publicare a numelor agenţilor sau informatorilor); b) **accesul instituţiei la dosarul unui postulant în vederea angajării**; c) **accesul fiecărui cetăţean la dosarul unei persoane cu funcţie de conducere în stat** (preşedinte, parlamentar, membru al guvernului, înalt magistrat, procuror etc.).

Privitor la punctul a): accesul la dosarul propriu. El are două efecte: pe de o parte, **reintrarea în posesia propriei tale vieţi** şi reaşezarea relaţiilor care au alcătuit-o pe un teritoriu ferm delimitat între adevăr şi minciună; pe de altă parte, **preîntîmpinarea unei reeditări a stării de veghe poliţieneşti** şi a turnătoriei de teama punerii lor în lumină într-un moment istoric ulterior.

Punctul b) **trebuie să dea fiecărui om care conduce o instituţie dreptul de a-şi alege oamenii cu care va face echipă, în deplină cunoştinţă de cauză.**

Punctul c) **este deosebit de important pentru că ar bara drumul spre funcţii de conducere în stat celor care au lezat direct poporul român, implicindu-se în activităţile poliţiei politice ca instrument specializat al terorii de masă.** Imaginaţi-vă cum ar fi arătat scena noastră politică în aceşti şapte ani, dacă de pe ea ar fi lipsit profesioniştii umbrei şi ai delaţiunii, deveniţi peste noapte lideri de partide, legislatori, directori de conştiinţă, guvernatori etc. Să ne mai mirăm că arătăm astăzi, după şapte ani, aşa cum arătăm? Noi ne-am jucat de-a tranziţia travestind în autori ai democraţiei pe foştii securişti şi colaboratori ai Securităţii. Am fi putut fi scutiţi de acest bîlci politic, dacă accesul la dosarul oricărui aspirant la putere ar fi fost liber. Vi se pare normal ca acela care mă hărţuia înainte din umbră să-mi deseneze din nou destinul, de astă dată dintr-un fotoliu parlamentar?

Cartea albă a Securităţi – un act ilegal şi pervers

Şi totuşi SRI a publicat o *Carte albă a Securităţii* care a pus în circulaţie fragmente din dosarele unui mare număr de scriitori din „perioada Ceauşescu".

Cartea albă a Securităţii este un act ilegal şi pervers. Ilegal, pentru că în condiţiile absenţei unei legi care prevede accesul la dosare, publicarea unor pagini din dosar reprezintă un abuz şi un viol. Pervers, pentru că cineva se substituie vieţii mele, cineva are acces la o porţiune a vieţii mele la care eu nu am acces şi – culmea – face cu ea ce vrea: o decupează, o montează, o publică. Ceea ce înseamnă: SRI-ul, Virgil Măgureanu, Mihai Pelin (autorul montajului), şi nu eu, au *copy right* pe viaţa mea. Aceştia toţi au făcut piraterie editorială tăind cum au vrut în stofa vieţii mele. Mi-au furat-o încă o dată, publicînd-o, după ce Securitatea mi-o furase spionînd-o.

Ce e scandalos în această carte? Cel puţin trei lucruri. Mai întîi, am spus, publicarea fără acordul celor implicaţi. În al doilea rînd, arbitrarul selecţiei paginilor: de ce acelea, şi nu altele? În al treilea rînd, punerea pe acelaşi plan şi amalgamarea unor figuri culturale moralmente diferite, în virtutea faptului simplu că toate aveau dosar. Aşa se face că Eugen Barbu se rînduieşte alături de Ana Blandiana sau Mircea Dinescu, şi Andrei Pleşu alături de Adrian Păunescu. Sofismul este: toţi sînt victime, pentru că toţi erau urmăriţi şi îndosariaţi. Nu mai contează că Andrei Pleşu avea pază continuă la poartă şi a fost apoi exilat la Tescani, în timp ce spectacolele lui Adrian Păunescu, în care se cîntau cîntece languroase despre mamă şi glie, se terminau cu „Ceauşescu-România!"

În sfîrşit, *Cartea albă* îţi dă acces la lumea urmăriţilor, şi nu la cea a urmăritorilor. Aceştia rămîn în continuare în umbră, entităţi misterioase care dispar în propria lor inaccesibilitate. Totul este un mizerabil surogat.

Experienţa dosarelor STASI

Aţi pomenit de preotul Joachim Gauck şi de experienţa celor din fosta RDG. Cum au procedat ei?

Spre deosebire de noi, care de-abia începem să discutăm cît de cît sistematic problema dosarelor după şapte ani de la căderea zidului din Berlin, dosarele STASI au ajuns în mîinile societăţii civile încă din primele zile ale lui 1990. La începutul lui decembrie 1989 deasupra sediilor STASI se ridicau nori de fum: angajaţii poliţiei politice germane începuseră să ardă documente. Acesta a fost semnalul care i-a mobilizat pe opozanţii din RDG în vederea ocupării sediului central al STASI şi a luării în stăpînire a dosarelor. La începutul lui ianuarie, cînd sediile au fost ocupate, STASI lucra cu 90.000 angajaţi şi 170.000 de colaboratori (la o populaţie de 20 de milioane).

Pe 12 ianuarie 1990 populaţia îl sileşte pe Hans Modrow, primul ministru de atunci, să desfiinţeze Ministerul STASI cu serviciul lui secret cu tot, fără a-l înlocui cu o altă structură asemănătoare. Membrii primului Parlament liber (*Volkskammer*) şi militanţii mişcării pentru drepturi civice au reuşit apoi – în august 1990 – adoptarea unei legi privitoare la folosirea documentelor STASI. Legea stipula faptul că fiecare cetăţean are dreptul să ştie dacă şi ce fel de informaţii au fost strînse de STASI referitor la persoana lui.

În contractul de unificare semnat de RDG şi RFG s-a stabilit ca *Bundestag*-ul să adopte – pornind de la legea din august 1990 – o lege definitivă asupra folosirii actelor STASI. La 3 octombrie 1990 preotul Joachim Gauck, pe atunci şeful comisiei pentru desfiinţarea Ministerului STASI, a fost numit însărcinat special interimar al Guvernului Federal, pentru administrarea arhivei.

Pe 29 decembrie 1991 a intrat în vigoare *Legea privind documentele Serviciului Securităţii Statului din fosta RDG* care, pentru prima dată în istorie, dă cetăţenilor unei ţări posibilitatea de a consulta dosarele întocmite de un serviciu secret cu privire la persoana lor. Joachim Gauck este definitivat în funcţia de „însărcinat special".

Din această clipă iau naştere „Birourile Gauck" (*Gauck–Behörde*), supuse controlului parlamentar, cu centrala la Berlin şi cu 14 filiale în majoritatea „judeţelor" fostei RDG.

Birourile Gauck

Cum lucrează aceste „birouri"? Cît timp durează obţinerea unui dosar? Care e regimul folosirii dosarelor?

Regimul folosirii dosarelor şi dreptul de acces la dosar (cine are dreptul să ceară şi ce fel de dosar) le-am prezentat mai înainte: a) fiecare, dosarul propriu; b) şeful întreprinderii, dosarul unui postulant în vederea angajării; c) fiecare cetăţean, dosarul personalităţilor cu funcţii de conducere în stat.

Birourile Gauck au 3.000 de posturi aprobate în schemă. Ele au fost ocupate, începînd din ianuarie 1992, pe parcursul cîtorva luni. 95% dintre angajaţi provin din fosta RDG.

Pînă în clipa de faţă au fost solicitate 3.380.000 de dosare, dintre care 1.200.000 de cereri vin din partea persoanelor particulare, iar restul, din partea instituţiilor. Media de cereri pe lună în 1991 a fost de 70.000, iar în 1996, de 14.000. Pînă acum s-au rezolvat 865.000 de cereri venite din partea persoanelor particulare. După depunerea cererii, primele informaţii se primesc în termen de 8 săptămîni. Numai în centrala din Berlin lucrează 2.100 persoane.

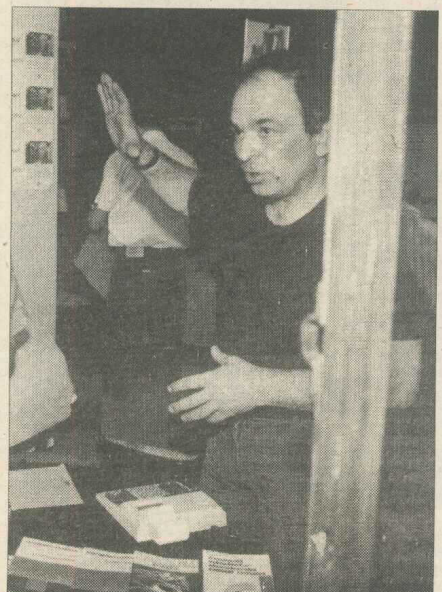

Cam cît de mare e cantitatea de documente care trebuie prelucrate?

STASI a lăsat în urma sa cam 180 km de documente, sub formă de fişe (cca 40 de milioane), fotografii (sute de mii), benzi audio şi cîteva mii de saci cu documente distruse. Au fost preluate în stare bună în jur de 58 km de documente arhivate. Angajaţii Birourilor Gauck nu se dau înapoi – nemţi fiind – să reconstituie dosarele care au fost rupte. Ei au arhivat deja jumătate din cantitatea de documente rămase. Cel mai uşor de găsit sînt fişele personale – circa 6 milioane – dispuse în 100 de dulapuri metalice.

Departamentele Birourilor Gauck sînt: a) **departamentul arhivă** (administrarea şi ordonarea documentelor); b) **departamentul informaţional** (emite dovezile cerute de instituţii, de avocaţi sau de persoane particulare şi, bineînţeles, eliberează la cerere persoanei implicate copia dosarului propriu); c) **departamentul de cercetare** (studiază metodele şi activitatea STASI, ţine prelegeri, organizează centre de documentare). Credeţi că nouă ne-ar strica să aflăm care erau metodele de lucru ale patrioticei noastre Securităţi?

Obligaţiile Birourilor Gauck sînt limpezi: 1) să înlesnească accesul cetăţeanului la informaţia pe care acesta o cere, pentru a vedea în ce măsură STASI i-a influenţat sau nu propriul destin; 2) să emită, celor care pe nedrept au fost acuzaţi de colaborare cu STASI, dovezi scrise în acest sens; 3) să verifice dacă anumite persoane au fost angajaţi sau colaboratori STASI, în cazul în care cererile vin din partea unor instituţii publice, aceste persoane – potrivit cererilor societăţii civile – nemaiavînd dreptul pentru o vreme să ocupe posturi care le-ar permite să influenţeze destinul altor persoane; 4) să furnizeze dovezi pentru soluţionarea unor procese; 5) să furnizeze istoricilor şi cercetătorilor informaţii cu privire la structura, metodele şi activitatea STASI.

Observaţi din toate acestea că accentul cade pe împingerea lucrurilor pînă la limita ultimă a transparenţei, tocmai pentru ca societatea să devină conştientă de coşmarul prin care a trecut şi, astfel, să se vindece de el. La noi, dosarele sînt ţinute sub obroc, continuîndu-se să se invoce gogoriţa cu periclitarea securităţii statului (adică metodele fostei Securităţi sînt bune şi trebuie să ne folosim de ele în continuare) şi cu problemele psihologice pe care le-ar crea libera lor consultare. Cînd de fapt nu e vorba decît de teama celor care au pus mîna pe putere după '90 de a nu ieşi la lumină legăturile ocultе pe care le-au avut cu fosta Securitate. În plus, deţinerea dosarelor a funcţionat în toţi aceşti ani ca un capital de putere. Ce i-ar fi îndemnat pe cei interesaţi să renunţe la el şi să producă o lege în acest sens? Nu era mai simplu să invoci grija pentru „liniştea societăţii"? Nu pentru „liniştea noastră" a fost ales un preşedinte în 1992?

N-am de unde şti dacă PNL-CD a preluat ideea pentru a-şi face capital politic

Dar spuneţi-mi acum ce credeţi despre opinia că Niculae Cerveni, preşedintele PNL-CD, aspru criticat pentru că a fost avocatul apărării în multe procese ale marilor corupţi, încearcă să obţină o reabilitare publică susţinînd propunerea dv.?

O idee pusă în urmă cu cîţiva ani în circulaţie şi re-pusă acum de mine, ca membru al societăţii civile (am fost eu, putea fi altul, asta nu cred că are importanţă), este un bun public şi ea poate fi preluată în vederea unui proiect de lege de către orice partid din fosta opoziţie (nu şi de partidele din fostul arc al puterii, pentru că atunci avem de-a face cu o ipocrizie: ar fi putut s-o facă pe vremea cînd erau la putere). Dacă PNL-CD a preluat ideea pentru a-şi face capital politic folosind proiectul de lege cu dosarele doar ca pretext, asta n-am de unde s-o ştiu. Că d-l Cerveni s-ar fi putut folosi de persoana mea într-o subtilă manevră politică invitîndu-mă la o conferinţă de presă? Ar fi dramatic să fiu atît de puţin conturat încît să pot fi de îndată redus la cel care îmi invocă numele, o vorbă sau un gînd. Cred că în aceşti şapte ani am stat destul de ţeapăn pe picioarele mele, în aşa fel încît să nu trebuiască să recurg acum la cîrjele cuiva.

Constat însă că, spre deosebire de germani, care s-au pus neîntîrziat pe treabă, noi uităm esenţialul – în speţă că vrem o lege privitoare la deschiderea dosarelor – şi începem să ne certăm pe cine a avut primul ideea, ce urmăreşte de fapt unul sau altul care o preia – orice, în afară de cum să o vedem mai repede realizată. Sîntem, ca societate, mediocri, pentru că mediocritatea grupului este tocmai incapacitatea de a coagula, ca urmare a blocării în vanităţi şi ţeluri personale.

Ce v-a displăcut cel mai tare în paginile în care e vorba de dv. din *Cartea albă a Securităţii*?

Trei lucruri: că Securitatea s-a substituit providenţei, făcîndu-mi în cîteva rînduri destinul (desigur, în dezavantajul meu); că a întreţinut delaţiunea ca principal mod al existenţei-laolaltă; că aveam o leafă de mizerie pentru ca să poată fi plătiţi cu salarii bune cei patru inşi mobilizaţi să mă urmărească absurd, uneori minut cu minut, de dimineaţă pînă seara.

Şi, în sfîrşit, nu agreez numele „operativ" pe care mi-l dăduseră: „Lulu".

Ce s-ar întîmpla totuşi cu oamenii aceştia, odată daţi pe faţă? Cei care se vor dovedi colaboratori sau salariaţi ai Securităţii vor mai putea ocupa funcţii politice? Nu se riscă declanşarea unor drame?

Sper că glumiţi, Gabriela Adameşteanu. De peste 50 de ani istoria noastră este o dramă perpetuă. Nimeni nu a avut de dat seamă, în acest răstimp, de declanşarea şi întreţinerea ei. În peste 50 de ani de comunism şi neocomunism nici măcar *unul* din cei care au contribuit la dezastrul României nu a răspuns în faţa cuiva. Sîntem de acord că istoria acestor ani este un şir neîntrerupt de crime – de la cele fizice pînă la cele morale şi spirituale –, dar ne purtăm ca şi cum n-ar fi existat autori pentru ele. Ba mai mult, ni se pare firesc ca parte dintre cei care au pricinuit acest dezastru să ne facă mai departe destinele. Care ar fi atunci „drama" de care vorbiţi? Tot pe ei vreţi să-i plîngem? Faptul că s-ar întrerupe cariera publică şi politică a unor ticăloşi vi se pare motiv de „dramă"? Din cauza acestei cumsecădenii prost înţelese batem de şapte ani pasul pe loc.

FRANÇOIS ETTORI

Reprezentant rezident al MISIUNII BĂNCII MONDIALE în România

Comportamentul populaţiei

– Interviu realizat de GABRIELA ADAMEŞTEANU –

De ce sprijină Banca Mondială reformele guvernului Ciorbea?

Am fost întrebat de mai multe ori ce este Banca Mondială. Am răspuns de fiecare dată că Banca Mondială este o bancă cooperativă, a cărei funcţie constă în a ajuta atît financiar, cît şi prin sfaturile sale, pe membrii săi care îi solicită asistenţă. În luna ianuarie, guvernul României a decis să pregătească un program important de reformă care să reflecte angajamentele sale economice, politice şi electorale. Ni s-a părut cu totul natural ca Banca Mondială (o bancă ce aparţine statelor membre, aşadar, în parte, aparţine şi României) să ajute guvernul la pregătirea programului său de reformă economică.

L-aţi asistat pe primul ministru în prima sa apariţie televizată, atunci cînd a declarat că situaţia economică a României este mai gravă decît se ştiuse anterior. Dumneavoastră, ca şi d-na Karen Fogg, şefa delegaţiei Comisiei Europene la Bucureşti, aţi vorbit foarte puţin, dar aţi aprobat declaraţiile primului ministru. Ce ne-aţi putea spune acum mai mult pe această temă?

Cred că primul ministru a fost foarte clar în privinţa gravităţii situaţiei economice a României, pe care a preluat-o. Propria noastră analiză, ca şi cea făcută de Fondul Monetar Internaţional, ajung la aceleaşi concluzii ca şi analiza guvernului. Cel puţin în 1996, România a trăit mai bine decît îi permiteau mijloacele. Deficitul bugetar (căruia i se adaugă deficitul cvasi-bugetar, care reprezintă un alt mod de a defini echilibrul cheltuielilor publice) a fost peste 10%. Este grav pentru o ţară în tranziţie, cu mecanismele de piaţă încă foarte fragile, abia născute, cu o instabilitate monetară datorată stadiului tranziţiei economiei. A introduce, în aceste circumstanţe, un deficit bugetar de circa 10%, înseamnă a introduce un factor important de instabilitate economică. Pe de altă parte, este interesant de văzut că, la prima liberalizare a politicilor economice, mecanismele de piaţă au reacţionat imediat, inflaţia reprimată din 1996 determinînd o creştere accelerată a cursului. Mai este interesant de notat că mişcarea oficială a cursului rezultată pe piaţa interbancară este acum, după o lună, practic aproape aliniată celei practicate la casele de schimb. Pe de o parte, aceasta indică limpede faptul că a existat un blocaj al mecanismului, pe de alta, ea arată că inflaţia reprimată nu fusese un element luat în calcul pînă atunci în determinarea cursului oficial. Faptul că acum pieţele de schimb sînt aproape egalizate arată că finalmente, adaptarea nu a luat prea mult timp, că în aproape o lună s-a putut cvasi-reunifica piaţa valutară: deci este un prim rezultat pozitiv al liberalizării mecanismului. Mai important, cred, este că primul ministru a arătat clar naţiunii că nivelul de trai de care a beneficiat România în 1995 şi 1996 s-a bazat pe un element cvasi-artificial şi, prin urmare, el nu ar mai fi putut continua multă vreme, fără a pune în pericol într-un mod foarte, foarte serios balanţa de plăţi a României şi viitorul ei în următorii patru–cinci ani. Era deci absolut indispensabil să se renunţe la acest nivel de trai artificial, pentru a evita ca România să se încarce peste măsură cu datorii externe. În a doua jumătate a lui 1996, România a crescut accelerat cifra împrumuturilor, tocmai pentru a-şi susţine politica economică. Această situaţie nu putea continua fără riscuri.

Fără reformă, inflaţia s-ar accelera, pînă la prăbuşirea de tip bulgar

Ce ar risca populaţia dacă nu s-ar face în acest moment reforma Guvernului Ciorbea?

Primul risc este accelerarea inflaţiei.

Dar şi aşa inflaţia s-a accelerat.

Inflaţia actuală este rezultatul politicii monetare duse în 1996. E un lucru gata făcut, pe care nu-l mai putem influenţa cu nimic. În a doua jumătate a lui 1996 s-au tipărit bani fără justificare, ceea ce a antrenat o şi mai mare inflaţie. Acesta a fost răspunsul umflării artificiale a masei monetare. Fără reformă, există două posibilităţi: 1. Se poate continua tipărirea de bani fără justificare, această umflare artificială a masei monetare pentru a susţine un nivel de trai artificial. Atunci inflaţia s-ar accelera şi mai mult şi s-ar prelungi pe o perioadă de timp lungă, pentru că reacţia mecanismelor de piaţă la o inflaţie monetară durează mult. 2. Sau n-ai avea decît să retezi brutal creşterea masei monetare, fără a face reforme, ceea ce ar atrage un blocaj rapid al economiei reale, fără să obţii în schimb beneficiile aşteptate ale reformei. Reforma stopează tot scurt politica nedisciplinată a trecutului, dar în acelaşi timp ea acţionează asupra surselor şi cauzelor răului, făcînd ca la sfîrşitul reformei să apară o anume bunăstare şi o ameliorare a economiei. Deci fără reformă situaţia s-ar înrăutăţi în planul inflaţiei, pînă am asista la o prăbuşire generală de tip bulgar, sau s-ar repune economia sub un control foarte puternic, dar fără a se obţine nici un fel de beneficii. Este deci limpede că reforma trebuie făcută.

Cît va dura perioada cea mai greu de suportat pentru populaţie? Vor fi şase luni? Un an? Doi ani?

Nu-i uşor de făcut preziceri în domeniul economiei. În ciuda tuturor teoriilor şi a formulelor matematice, economiştii trebuie să fie modeşti şi să recunoască faptul că economia este încă mai degrabă o artă decît o ştiinţă la nivelul practicii cotidiene. Prin urmare, mi-este greu să vă spun că perioada de austeritate va dura atîtea sau atîtea luni şi pe urmă totul va merge mai bine. Ceea ce pot să spun este că, probabil, 1997 va fi

FRANÇOIS M. ETTORI

• Născut la 19 februarie 1940 • Cetăţenie: franceză • Licenţă în ştiinţe şi inginerie, Ecole Centrale, Paris (1963); Master în econometrie, University of California, Berkeley (1964); Doctorat în economie/econometrie, Universitatea din Paris (1966) • Din 1970 activează în cadrul Băncii Mondiale •

un an greu, un an de rigoare şi austeritate şi că, probabil, fructele acestei rigori şi austerităţi se vor vedea la începutul sau mai degrabă la mijlocul lui 1998. Este greu de precizat de acum. Mai rămîne de văzut în ce măsură comportamentul românilor va influenţa rezultatele reformei. Dacă populaţia României va arăta în continuare gradul de maturitate pe care l-a avut votînd aşa cum a votat în noiembrie 1996, dacă ea va realiza că a votat pentru schimbare şi reformă, ceea ce implică în mod obligatoriu o punere în practică a rigorii şi austerităţii financiare, dacă ea va înţelege că acestea sînt consecinţele logice ale gestului său din noiembrie, cred că durata perioadei dificile va fi scurtată. Dacă populaţia va reacţiona negativ faţă de măsurile foarte curajoase pe care vrea să le efectueze guvernul, dacă ea va încerca să blocheze reforma, punerea în funcţiune a noilor mecanisme, aceasta nu va face decît să lungească perioada şi să crească durerea.

În ce domenii va acţiona reforma?

Aş spune că sînt patru domenii esenţiale. Mai întîi stabilizarea echilibrelor macroeconomice, absolut indispensabile dacă vrei să faci ceva. Nimic durabil nu poate fi construit fără această fundaţie esenţială. Restabilizarea macroeconomică este primul termen. Pentru a fi sigur că mecanismele producţiei vor merge apoi în direcţia bună, trebuie puse în funcţiune reforme sectoriale în două domenii esenţiale. Unul este cel al întreprinderilor din sectorul de stat, de unde provine o parte importantă a pierderilor din economie. Aceste întreprinderi trebuie aduse în situaţia de a deveni eficiente. Al doilea sector fundamental este agricultura, în care România dispune de un enorm avantaj. România este o ţară funciarmente agricolă, cu un puternic potenţial agricol, dar care n-a fost realizat. Sigur, se poate spune că s-au redistribuit pămînturile, dar pămîntul este doar unul dintre factori; în funcţionarea producţiei agricole mai sînt destui alţii care se adaugă. Pămîntul singur nu-i suficient pentru ca agricultura să fie eficientă. Ceea ce se adaugă este cel puţin tot atît de important: mecanizarea, „input"-ul, comercializarea recoltelor etc. Această suprastructură economică, cum aş numi-o, care serveşte pentru a face pămîntul să funcţioneze, a rămas, în cea mai mare măsură, în mîinile statului. Şi pînă la urmă, în procesul producţiei agricole, ţăranul român aproape s-a mulţumit să-şi aducă doar pămîntul, în timp ce restul era făcut de aceste faimoase instituţii de stat. Experienţa internaţională a arătat că sectorul agricol este un sector în care reforma şi liberalizarea economică au cele mai mari şanse de a răspunde foarte repede ; mai repede decît industria, pentru că deciziile sînt luate de către producătorii înşişi, de către ţărani, iar ţăranii ştiu din instinct ce este bine şi ce este rău pentru ei. Deci, pentru a realiza potenţialul productiv al agriculturii în România, este important să se liberalizeze sectorul agricol, cel de al treilea domeniu fundamental al reformei.

Satele au o populaţie îmbătrînită, lipsită de ustensilele necesare unei agriculturi moderne. Cum se va putea face reforma în aceste condiţii?

În România populaţia rurală este de 40 %. Este o cifră foarte ridicată, dacă o raportezi la economiile normale în care această populaţie ocupă 5–6 %. Deci mai rămîne de făcut, de-acum înainte, o transformare structurală importantă. Faptul că 40% din populaţie trăieşte în zone rurale arată însă că agricultura este un sector care dispune de resurse umane suficiente, deci va avea loc, automat, o înlocuire a vechilor agricultori cu alţii mai tineri. Acestei populaţii rurale tinere trebuie să i se dea oportunitatea de a-şi exercita talentul, de a nu mai conta într-un mod pasiv pe aparatul de stat. Este un semn pozitiv foarte încurajator dacă o populaţie atît de importantă trăieşte din agricultură. După ce economia va demara, atît în agricultură, cît şi în restul de sectoare secundare, se va putea observa o întoarcere a unei părţi a acestei populaţii în zonele urbane. Salariile mai mari în sectoarele secundare vor atrage din nou către industrie o parte a populaţiei ce trăieşte acum din agricultură. Nu sînt neliniştit în privinţa fenomenului îmbătrînirii populaţiei din agricultură. Ea dispune în România de suficiente resurse umane pentru a proceda la o reînnoire, pe cînd în Europa Occidentală sînt probleme serioase pentru reînnoirea populaţiei agricole. Pe termen mediu, nu în 1997–1998, dar, în apropierea anului 2000, se va putea observa în România, odată cu redemarajul sectorului secundar, o reîntoarcere a populaţiei agricole spre sectorul urban. În ceea ce priveşte echipamentul material pentru agricultură, şi el se află, în mare parte, în mîinile acestor societăţi cvasi-de stat, în fapt, ale unei birocraţii. În aceste instituţii există maşini care se strică, dar nimănui nu îi pasă de ele. Pe cînd, dacă utilajul respectiv, maşina, îţi aparţine, dacă nivelul tău economic şi resursele tale depind de ea, vei face în aşa fel încît să fie în stare să funcţioneze corect. Agricultorii buni îşi verifică în fiecare zi utilajele, ele sînt menţinute în stare de funcţionare, sînt reînnoite: cum apare proprietatea privată asupra lor, apare şi responsabilitatea faţă de ele.

Cel de al patrulea este ajustarea mecanismelor protecţiei sociale, dat fiind, evident, că o reformă profundă de acest tip va antrena costuri sociale (să sperăm că doar temporar), dar care totuşi vor rămîne o realitate într-o anumită perioadă. Este interesant de observat că guvernul a profitat de această nevoie de a reforma protecţia socială pentru ca să atace, în acelaşi timp, o altă problemă prezentă în România de cîţiva ani: **problema sărăciei**.

Aproape un român din patru este sărac

Am auzit, într-adevăr, de mai multă vreme despre un raport al Băncii Mondiale referitor la starea de sărăcie a populaţiei din România. Care este concluzia lui? Care este definiţia sărăciei?

Ei, bine, aproape un român din patru este sărac. El nu dispune de resursele necesare pentru a se hrăni la minimum considerat absolut necesar, adică 2.500–3.000 de calorii. Aceasta este, foarte simplificată, definiţia sărăciei în termeni absoluţi. Bineînţeles că dacă îi

va influenţa reforma

comparăm cu europenii din Vest, mulţi români sînt săraci. Dar, pentru noi, sărăcia este definită în termeni absoluţi prin *a nu dispune de resursele necesare pentru a se hrăni după exigenţele biologice*. Experienţa celorlalte ţări din Europa de Est a arătat că, în condiţii de sărăcie, copiii suferă cel mai mult şi cel mai repede. Copiii sînt grupul social cel mai vulnerabil faţă de sărăcie.

În aceste condiţii părinţii nu se sacrifică pentru copii?

Aceasta este realitatea. Copiii nu sînt o forţă de producţie. Pentru ca să supravieţuieşti într-un mediu de sărăcie, trebuie, neapărat, să fii un element productiv; dacă nu, nimeni nu împarte cu tine nimic. Fiecare trebuie să supravieţuiască prin propriile lui forţe. Iar pînă la 12–13 ani, copiii nu au asemenea capacităţi de muncă. Şi de aceea, copiii sînt primele victime ale sărăciei. Trebuie reţinut că, în programul său electoral, coaliţia guvernamentală actuală a inclus în mod special mărirea alocaţiilor familiale pentru copii. După analizele făcute de grupul de lucru guvernamental, la care ne-am alăturat, alocaţia familială pentru copii a fost identificată drept mijlocul cel mai eficace de protecţie socială. Şi, după cum aţi văzut din anunţul primului ministru, alocaţia familială a fost mult mărită în programul de protecţie socială.

Creşterile de preţuri care urmează nu vor mări şi segmentul de populaţie săracă din România?

Mărirea alocaţiilor familiale pentru copii va aduce o creştere substanţială a veniturilor în familiile sărace. Guvernul este foarte curajos, astfel încît, în ciuda restricţiilor bugetare foarte dure, necesare pentru a restabiliza echilibrul macroeconomic, bugetul necesar protecţiei sociale a crescut. Cred că este chiar singurul element al bugetului care s-a mărit. Aceasta înseamnă un important transfer de resurse în favoarea segmentului de populaţie săracă. Pe de altă parte, aşa cum aţi văzut din anunţul primului ministru, salariile vor fi indexate, în parte, pentru a se evita o cădere brutală a veniturilor medii ale salariaţilor. Era imposibil, cu preţul unei inflaţii accelerate, să menţii puterea de cumpărare a salariaţilor. Dar cel puţin diminuarea lor este amortizată de acest fenomen de indexare parţială. Şi apoi există cea de a treia măsura importantă în programul de protecţie socială, şi anume, o mărire foarte semnificativă a bugetului compensaţiilor pentru şomerii care vor apărea ca rezultat al restructurării economice.

După opinia mea, şomajul va rămîne în limite rezonabile

Actuala cifră de şomaj în România este de circa 6%. Nu este o cifră foarte mare, nu-i aşa, raportată la alte ţări?

Într-adevăr. Este o cifră care ilustrează caracterul artificial al creşterii economice din România, din anii trecuţi. Ţări europene bogate ca Germania, Anglia, Franţa, Italia, Spania ar fi încîntate să aibă un asemenea procent scăzut de şomaj. După ce măsurile aprofundate de reformă vor introduce adevărul economic, şomajul va creşte în mod inevitabil. Gîndind în mod rezonabil, cred că şomajul poate creşte pînă la 10%. Procentul exact va depinde de rapiditatea reformei, de rapiditatea răspunsului aparatului economic faţă de reformă, de procentul de investiţii făcute, de fluxul de capital străin care va veni tocmai pentru a relansa investiţiile. Dar, după părerea mea, el va fi în 1997 în jur de 10%, apoi fiind posibil să mai crească în continuare. După opinia mea, şomajul va rămîne în limite rezonabile.

Întreprinderile de stat vor necesita aceleaşi măsuri de reformă?

După cum ştiţi, există două categorii de întreprinderi de stat: regiile autonome (care dispun de un statut foarte protejat) şi societăţile comerciale cu capital de stat.

Regii autonome în sectoare concurenţiale, unde ele nu ar trebui să existe

În toate ţările regiile autonome sînt dependente de stat?

În regiile autonome trebuie să identificăm două grupuri: regiile autonome care furnizează un serviciu public (căile ferate, telefonul, electricitatea, transportul urban, încălzirea urbană etc.) şi regiile autonome care operează în sectoare concurenţiale. Este un fenomen specific României de a găsi regii autonome în aceste sectoare concurenţiale, unde ele nu ar trebui să existe. Reforma nu va putea evita ca regiile autonome din cea de a doua categorie (adică cele care operează în sectoare concurenţiale), să devină societăţi comerciale.

La care dintre ele vă referiţi exact?

În primul rînd la mine. Pe urmă aveţi regiile autonome care furnizează servicii publice. Acestea, este drept, în mod tradiţional, chiar şi în ţările Europei Occidentale, au beneficiat de statutul de monopol public sub reglementarea statului, pentru a evita dezavantajele produse de monopol. Dar acest statut de monopol public are nevoie de a fi examinat de aproape, deoarece, chiar sub controlul statului, s-a observat în Europa ultimilor 40 de ani că întreprinderile de servicii publice nu fac suficiente eforturi pentru a-şi reduce costurile de producţie. Ca urmare, tarifele serviciilor publice reflectă aceste costuri, în detrimentul populaţiei. Ceea ce se observă în Europa Occidentală, în economiile de piaţă, este parţiala repunere în discuţie a acestor monopoluri ale serviciilor publice şi introducerea sistematică a concurenţei în toate activităţile unde ea se poate exersa. Domeniul energiei electrice este cel mai cu-

noscut. Transmisia energiei electrice rămîne monopol de stat, dar concurenţa începe să se manifeste în ţările Europei Occidentale, în domeniul producerii energiei electrice, la nivelul centralelor electrice. Există centrale electrice aparţinînd monopolului public şi centrale electrice private; ambele tipuri de centrale vînd curent electric aceleiaşi autorităţi, însărcinată cu distribuţia şi transportul curentul electric, dar se află în concurenţă unele cu altele. Firească că autorităţile care transportă şi distribuie curentul apelează la produsul electric cel mai ieftin. Această concurenţă obligă monopolul serviciilor publice să fie mai eficient decît a fost pînă acum, cel puţin în ceea ce priveşte producerea serviciului. Este de sperat că acest gen de reformă se poate aplica şi în România, inclusiv în domeniul telecomunicaţiilor şi al căilor ferate. De exemplu, liniile ferate rămîn în proprietatea statului, dar utilizarea lor poate fi particulară, poate aparţine mai multor companii aflate în concurenţă, unele cu altele, în privinţa calităţii serviciilor, a rapidităţii trenurilor etc. Deci acesta este sensul în care pot fi reformate regiile autonome. Bineînţeles, aceasta nu se face pe loc, dar trebuie lucrat în această direcţie.

Aş vrea să pun o întrebare care interesează presa scrisă şi cititorii ei. Cît va mai dura monopolul de hîrtie al fabricii Letea?

Aprioric, nu văd cum ar exista vreun motiv ca producerea hîrtiei de ziar să fie monopol în România, dacă România dispune de resurse naturale. Şi ea dispune, efectiv, de resurse naturale, de lemnul necesar pentru dezvoltarea unei industrii a hîrtiei. Ar fi normal să vedem apărînd investitorii privaţi. Adevărata întrebare este „cine dispune de monopolul atribuirii acestor resurse naturale"? Cine are dreptul de acces la ele? Este o problemă care trebuie examinată în România.

În ceea ce priveşte protecţia socială a pensionarilor: oameni care au muncit o viaţă au acum o pensie cu o valoare de cumpărare mult mai mică decît salariile medii. O valoare mai mică decît aveau pensiile în regimul trecut. Se va păstra mereu această diferenţă?

Aşa cum aţi văzut din anunţul primului ministru, pensiile salariaţilor agricoli au crescut. Este drept, ele erau de-a dreptul ridicole, adevărate surse de sărăcie. În ce măsură pot fi mărite pensiile de stat va depinde esenţial doar de resursele bugetare.

Desigur, intră în calcul şi vîrsta de pensionare, care în România este mai scăzută decît în Europa Occidentală. Dar şi speranţa de viaţă este mai scăzută în România.

Bineînţeles, aveţi dreptate, trebuie luată în calcul şi speranţa de viaţă, atunci cînd se discută problema ridicării vîrstei de pensionare. Există însă realităţi financiare şi economice. Ce raport trebuie avut în vedere în România între populaţia activă şi populaţia aflată la pensie? De altfel, aceasta este o problemă generală a întregii Europe, ca urmare a fenomenului de îmbătrînire a populaţiei. Din acest motiv, s-a ajuns să tot fie reconsiderat echilibrul existent între populaţia activă şi cea aflată la pensie. În Franţa toată lumea este de acord că, peste zece ani, va trebui din nou ridicată vîrsta pensionării. Este inevitabil. Dacă nu, peste 20 de ani, la fiecare om activ va exista un pensionar, ceea ce nu se poate susţine din punct de vedere economic. Iar şomajul mai adaugă şi el la dificultatea echilibrului financiar. Deci, dacă în România există intenţia să se asigure un regim de pensionare echilibrat şi posibil de susţinut din punct de vedere financiar, vor trebui criterii de pensionare mai puţin laxe decît au fost pînă acum. Adică să se redefinească acele condiţii care dau dreptul la pensie.

Bancherii români trebuie să dobîndească o nouă mentalitate

Ce va aduce nou reforma în sistemul bancar?

Pentru a se asigura stabilitatea economică, este foarte important să dispui de un sistem bancar solid, demn de încredere şi eficace. Eficace din două puncte de vedere, care reflectă cele două funcţii ale unui sistem bancar: **colectarea economiilor** (şi eu cred că sistemul bancar român a fost relativ performant în acest domeniu) şi **redistribuirea acestor economii sub forma finanţării pentru dezvoltarea economică, pentru investiţii**. Aici aş spune că, din nefericire, sistemul bancar român n-a fost atît de eficace pe cît trebuia să fie. Reforma sistemului bancar vizează exact creşterea eficacităţii şi a prudenţei sistemului bancar român în materie de realocare a economiilor, în vederea investiţiilor. Cred că Banca Naţională a început să pună în funcţiune instrumentele necesare ca să se asigure că băncile nu îşi risipesc resursele financiare dînd credite întreprinderilor sau întreprinzătorilor lipsiţi de posibilitatea financiară de a plăti. Cred că în domeniul bancar nu este nevoie de o reformă fundamentală, ci doar de ameliorarea mecanismelor existente, mai exact a controlului, pentru a nu fi repetată experienţa Daciei Felix şi a Credit Bank-ului. Şi, mai ales, cred că este vorba de un efort pe termen lung, în sensul că bancherii români trebuie să dobîndească o nouă mentalitate, să fie în stare să evalueze mai bine riscurile, să ştie că trebuie să-şi asume riscuri calculate, mai ales pentru dezvoltarea investiţiilor private. Ceea ce pînă acum n-a prea fost cazul.

Acum aş vrea să revin la domeniile reformei. În ce alte ţări s-a mai făcut reforma?

Exemplele clasice sînt Polonia şi Ungaria, care au trecut prin „terapia de şoc" şi în care, vreme de 2 ani, a existat o brutală scădere a nivelului de trai, o scădere a producţiei. Dar acum aceste ţări au un procent foarte ridicat de creştere, într-un cadru de cvasi-stabilitate. Inflaţia rămîne încă destul de ridicată în comparaţie cu Europa Occidentală, dar ea scade an după an.

Am ajuns la ultima întrebare : aţi putea să-mi spuneţi care este gradul exact de implicare a Băncii Mondiale în susţinerea programului de reformă al guvenului Ciorbea?

Vreţi să întrebaţi care este suma împrumutată de Banca Mondială?

Da.

Aşa cum a şi anunţat primul ministru, am făcut acorduri cu guvernul pentru o susţinere financiară importantă, de 250 de milioane de dolari, în mod special în anul 1997, pentru a sprijini reforma prin balanţa de plăţi. Iar dacă lucrurile vor merge bine în domeniul reformei, în 1998 vom fi în măsură să împrumutăm o sumă echivalentă.

DIANA TURCONI

Tuberculoza (tbc): mai mult decît un SOS

Boală a nivelului scăzut de trai – boală a mizeriei – tuberculoza (tbc) cunoaşte astăzi o exacerbare fără precedent în ultimii 50 de ani, situînd România pe primul loc în Europa şi pe unul din primele în lume, la rînd cu cele mai înapoiate ţări ale lumii a treia. În perioadele imediat următoare celor două războaie mondiale (1917–1919 şi 1943–45), ţările occidentale dezvoltate (Franţa, Anglia, Danemarca) au cunoscut cote înalte de incidenţă a bolii (270 °/ooo în Franţa anilor 1917); România a trecut cu bine peste prima perioadă, dar, în cea de a doua, tbc-ul a provocat adevărate ravagii, rata îmbolnăvirii atingînd 800 cazuri la 100.000 locuitori; apoi a scăzut, treptat.

Medicii specialişti pneumo-ftiziologi afirmă că în ceea ce priveşte tbc-ul, situaţia de-acum este echivalentă unei epoci postrăzboi. Ea a debutat odată cu 1985, dar, cum tbc-ul poate fi asemuit unei bombe cu efect întîrziat, cauzele trebuie căutate în criza al cărei punct de plecare îl constituie cutremurul din 1977, cu manifestări pregnante din ianuarie 1980. După acea dată, nivelul de trai al populaţiei scade vertiginos, la pauperizarea draconică adăugîndu-se şi o mutaţie de profunzime: omul de tip nou este lipsit de cultură şi educaţie, nepăsător atît la regulile elementare de igienă proprie, cît şi la implicaţiile unei atari atitudini la nivel social. Boală contagioasă, tbc-ul cîştigă teren, mai întîi într-un ritm lent, apoi vertiginos, pentru a atinge apogeul de incidenţă şi gravitate în 1996 (în toamna 1996 sondajele IRSOP semnalau că aprox. 60% din populaţia ţării a atins nivelul de sărăcie). Cît de mare este riscul oricărui locuitor al României de a se contamina cu bacilul Koch (bK)? – iată ce ne spune dr. **Cristian Didilescu**, director adjunct al Institutului Naţional de Pneumologie „Marius Nasta" şi cercetător ştiinţific principal: *„Creşte-vorbind, ne aflăm pe primul loc în Europa şi pe unul din primele în lume. Ceea ce frapează este **gravitatea cazurilor depistate** – noi, medicii, ne confruntăm cel mai ades cu forme avansate de tbc pulmonar sau cu tulpini extrem de rezistente de bacili Koch. În 1995, 50,9% din totalul bolnavilor de tbc (11.473 persoane) **erau intens contagioşi**, ei reprezentînd surse majore de contaminare a populaţiei. Obiectivul major al planului de combatere a tbc-ului este depistarea precoce a bolnavilor şi supunerea lor chimioterapiei antituberculoase pe durata necesară, pînă la vindecarea completă."*

Cei mai vulnerabili

Copiii nu sînt ocoliţi de atacurile bacilului Koch; dimpotrivă, sursele multiple de contaminare precum şi alţi factori – grădiniţe, şcoli, cămine, orfelinate insalubre, locuinţe insuficient încălzite şi carenţele din alimentaţia zilnică (familiile cu copii mulţi fiind şi cele mai sărace) au determinat creşterea ratei de incidenţă a tbc la copii pînă la cote grave. **Dr. C. Didilescu** subliniază: *„Într-adevăr, copiii sînt*

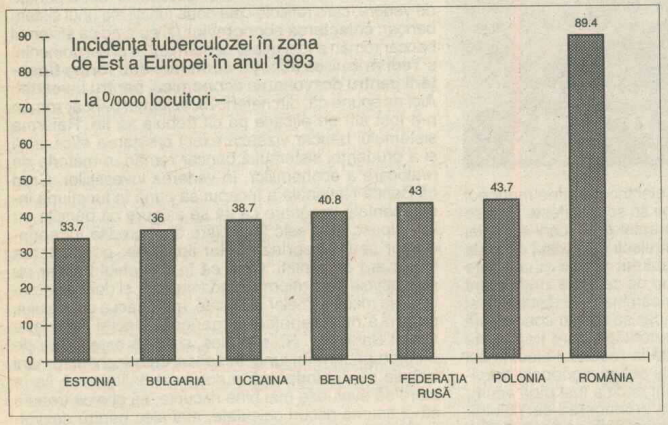

*rea pregnantă a incidenţei tbc-ului în România, după 1985, are cîteva cauze socio-economice bine conturate – subnutriţia populaţiei, frigul şi promiscuitatea din locuinţele aglomerate şi neîncăpătoare, precum şi nivelul sanitar scăzut, tbc-ul fiind considerat un subiect tabu, o suferinţă ruşinoasă, declasantă, care trebuie ţinută secretă. După 1990, apar elemente noi – stresul, şomajul, alcoolismul, drogurile. Toţi aceşti factori au dus la **scăderea progresivă a rezistenţei populaţiei** faţă de toate bolile contagioase şi în special faţă de tuberculoză. În 1995 incidenţa tbc-ului în România era de 109,6 °/oooo, adică 23.271 de îmbolnăviri; în 1996 (doar în primele 9 luni), situaţia se înrăutăţeşte încă: 113,2 °/oooo, adică 19.246 cazuri înregistrate (la 30 octombrie 1996, 16 judeţe depăşeau o rată de 110 °/oooo cazuri de tbc). Creşterea numărului de îmbolnăviri în perioada 1990–1995 este de 40,6 °/oooo. Statistic cei mai expuşi contaminării cu bK. Între 1990–1995 asistăm la o creştere alarmantă a numărului de îmbolnăviri de tbc a copiilor: de la 12,7 °/oooo la 21 °/oooo, adică 975 de cazuri doar în 1995. În primele 9 luni din 1996 s-au mai adăugat 1.003 cazuri – adică o incidenţă de 29,9 °/oooo. E o situaţie dezastruoasă!"*

Tot statisticile arată că îmbolnăvirile sînt mai frecvente la bărbaţi decît la femei (un raport de 3/1), **virfurile de mortalitate** situîndu-se între 20–29 de ani la femei şi 35–48 la bărbaţi. *„Mortalitatea prin tbc* – confirmă dr. C. Didilescu – *înregistrează creşteri impresionante, ea datorîndu-se atît formelor avansate de boală depistate, în faţa cărora şi medicaţia e neputincioasă, cît şi foarte numeroşilor bolnavi contagioşi. În 1995 au fost înregistrate 2.500 de decese; în unele judeţe (Argeş, Giurgiu) rata mortalităţii la bărbaţi a atins valori extreme – 46,4 °/oooo".*

Eşecuri terapeutice, sociale şi personale

Explozia fără precedent a tuberculozei în România ultimei jumătăţi de veac are, la o privire mai atentă, şi alte cauze decît cele aminitite mai sus. **Conf. dr. Miron Bogdan** aprofundează analiza situaţiei actuale. *„Trebuie să încep prin a spune că astăzi, în România, se moare pe capete de tuberculoză. Cînd ajung să se interneze, mare parte din bolnavii de tbc sînt în fază terminală, nici un tratament nu-i mai poate ajuta; ei vin în spital pentru*

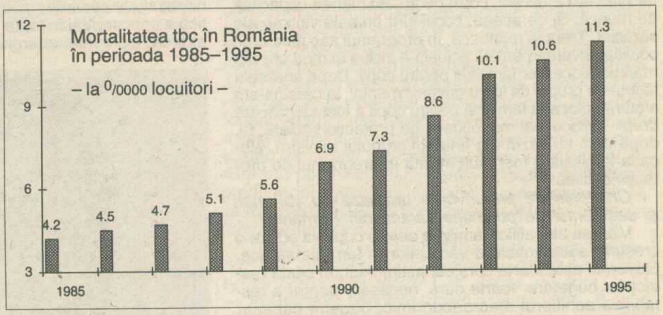

a muri – şi, efectiv, se sting în 24–72 de ore. În acelaşi timp, înregistrăm şi numeroase eşecuri terapeutice: din 3 bolnavi noi, supuşi chimioterapiei, 2 au şasne de vindecare, iar la unul boala se cronicizează. Explicaţia e simplă: tbc-ul e o boală înşelătoare, după o lună de tratament bolnavul se reface şi e tentat să abandoneze chimioterapia, fără să înţeleagă că e departe de a fi vindecat. Boala revine, se reia tratamentul, iar se întrerupe ş.a.m.d. Respectiva tulpină de bK devine rezistentă la orice medicaţie şi bolnavul trece în rîndul cronicilor, care diseminează boala. Conform prevederilor legale, Sanepidul, anunţat de noi, ar trebui să anunţe poliţia cînd unul din bolnavii internaţi părăseşte pe ascuns spitalul, devenind o sursă de contaminare în masă. Dar Sanepidul nu şi-a îndeplinit niciodată această obligaţie".

Au fost amintite, între cauzele care au favorizat răspîndirea tbc-ului: nivelul precar material, cultural, moral, de educaţie socială şi sanitară al populaţiei, înmulţirea celor care se încadrează în categoriile sociale defavorizate, cauze logistice etc., dar nu s-a spus mai nimic despre **scăderea autorităţii medicului**, reflectată în atitudinea de neîncredere a populaţiei în corpul medical. Acesta e un fenomen grav, care s-a instalat progresiv, în ultimele trei decenii. **Conf. Dr. Miron Bogdan** analizează situaţia medicului din specialitatea tbc: *„În sistemul foarte centralizat al organizării sanitare de tip comunist, medicul a fost asimilat cu un funcţionar – unul din cei prost retribuiţi şi «lăsaţi să se descurce». Împotriva lui a fost dusă o campanie de discreditare sistematică; s-au exercitat presiuni şi şantaje. Toate acestea au avut ca efect o atitudine ostilă a populaţiei faţă de corpul medical şi au determinat, ca un revers, **scăderea calităţii individuale a medicului şi a prestaţiilor sale**. Aspectul a fost pus în discuţie şi în cadrul ultimei reuniuni a Colegiului Medicilor. După 1989 nu s-a făcut absolut nimic pentru recuperarea autorităţii şi imaginii corpului medical, atît de necesare creşterii calităţii actului medical în genere (să remarcăm diferenţa majoră dintre medicul funcţionar şi medicul de familie, perfect integrat populaţiei în rîndul căreia activează, susţinut de importante motivaţii psihologice în atingerea unor performanţe). În acest context, situaţia medicului ftiziolog a fost încă şi mai umilitoare, el fiind asimilat cu un dispecer. Abia din 1992 ftiziologia se numeşte pneumo-ftiziologie, marcînd trecerea la standardele moderne internaţionale – ftiziologi au doar ţările lumii a treia".*

Pneumo-ftiziologia duce lipsă de cadre medicale – numărul celor existente fiind de aprox. 800 –, precum şi de cadre medii şi de specialişti de laborator. Este cunoscut faptul că, în judeţele foarte periclitate de tbc (Botoşani, Giurgiu, Teleorman), a fost organizat un concurs de rezidenţiat cu posturi reţinute pentru medicii din zona respectivă, în specialitatea pneumo-ftiziologie; concursul era o formalitate, dar posturile au rămas vacante – nu s-au găsit doritori să le ocupe! Aceeaşi situaţie şi cu cadrele pentru laboratoare. În 1990 existau 14.578 de paturi de pneumo-ftiziologie în spitale şi sanatorii, dar ele se aflau în unităţi medicale izolate, cu condiţii indecente, inacceptabile atît pentru bolnav, cît şi pentru medic.

Grăitor despre felul în care statul român a înţeles gravitatea situaţiei este bugetul acordat combaterii tbc-ului: în 1996 au fost alocate 7,9 miliarde (asigurînd doar tratamentul cazurilor noi), în timp ce pentru bolile contagioase s-au alocat 48 miliarde. Pentru 1997, cererea în domeniu este de 106 miliarde – *„o cifră la limita necesarului, scăderea ei este de neadmis"*, subliniază **conf. dr. M. Bogdan.**

Tuberculoza, alături de mortalitatea de cauză cardio-vasculară, mortalitatea infantilă, traficul de stupefiante etc., aşază România în topul lipsei de protecţie medicală şi socială a populaţiei.

POVESTEA CASELOR
BUCUREŞTIUL pierdut/BUCUREŞTIUL regăsit

În căutarea Bucureştiului pierdut, Uniunea Arhitecţilor din România şi Editura SIMETRIA invită proprietarii caselor construite pînă în 1950, poate azi dispărute (demolate), să transmită, sub forma unei povestiri (max. 10 pagini dactilo), mărturii şi amintiri despre destinul imobilului ce le-a aparţinut. Aceste veritabile probe vizînd recuperarea memoriei patrimoniale trebuie însoţite de:

- informaţii asupra casei, an de construcţie, plan, descriere, de preferinţă probată cu fotografii, numele arhitectului/constructorului, adresa, dacă a pierit şi în ce condiţii);
- informaţii despre proprietar, fotografia acestuia, eventual a familiei;
- dacă textul este scris de un urmaş (prieten etc.), informaţii despre semnatar, fotografia acestuia.

În urma lecturii, un juriu prezidat de Laurenrţiu Ulici, preşedintele Uniunii Scriitorilor, va desemna povestirile cîştigătoare, ce vor fi tipărite într-o carte. Fiecare autor va primi, ca premiu, 5 exemplare. Materialele nepublicate nu se restituie.

Aşteptăm povestirile dumneavoastră pe adresa: Uniunea Arhitecţilor, str. Academiei 18–20, 70109 Bucureşti, cu menţiunea: pentru concursul ***POVESTEA CASELOR***.

Termen limită: 30 iunie 1997

FLORIN GABREA

Milionari de miezul nopţii

În ceasul al doisprezecelea (oră fatidică!), aflăm din presă (*Evenimentul zilei*, din 10.02.'97) că pe lista neagră a întreprinderilor neproductive, cu mari datorii la stat, care fac obiectul unui plan de măsuri radicale (privatizare sau lichidare), propus de Banca Mondială, se află şi Televiziunea Naţională. Datoriile moştenite de această instituţie mamut, cu peste 3.000 de salariaţi, cresc de la o lună la alta, fără perspectiva vreunei ameliorări. Abonamentul TV („îngheţat" la cota unei valori monetare de mult depăşite şi menţinut la această cotă, cu premeditare, de actualii guvernanţi) şi vînzarea spaţiilor de publicitate sînt, deocamdată, singurele surse de venit, care nu acoperă nici pe departe cheltuielile, necum să mai aducă şi un profit. Or, în afara profitului, o activitatea concurenţială, bazată doar pe criterii extra-economice (morale, culturale, politico-istorice etc.), îşi pierde orice sens şi devine pură gesticulaţie solipsistă. Noua conducere (interimară) a Televiziunii Române are de luat hotărîri drastice, specifice unei economii de piaţă, care nu suportă amînare. Primele măsuri organizatorice au fost luate, justificat, la foarte importantul **DEI,** şi ele au vizat doar **depolitizarea**. Aici lucrurile vor merge din ce în ce mai bine, nu încape nici o îndoială, pentru că experienţa e mama învăţăturii, dar acum e rîndul **ideii manageriale** să-şi spună cuvîntul. Pentru aceasta, ar trebui ca Televiziunea Română să găsească răspunsul la două întrebări (cum bine a ştiut să le formuleze celebrul insurgent emanat, „ultimul pe listă"): **ce este?** şi **ce vrea ea?** Cu alte cuvinte, ce produce ea şi cui vinde ceea ce produce?

Pentru că 49% din populaţie trăieşte în mediu rural, Televiziunea produce interminabilele şi veşnic inexpresivele emisiuni de muzică populară, achitîndu-se doar formal de o datorie salarial-birocratică. Ea mai produce (pînă cînd?) şi jalnicele emisiuni de divertisment – cu umorul (factice şi insidios) şi satira, vai, nu swiftiană sau gogoliană, nici măcar caragialiană, ci lumpen-proletară, cu iz de mahala –, care sînt, îndeobşte, locul de întîlnire al actorilor fără talent cu „textierii" de duzină. Ea mai produce şi emisiuni (la cererea cui?) de „educaţie" spirituală, cum este cea intitulată „Alfa şi Omega" (vezi TVR 2, sîmbătă 15.02.'97, ora 23.45), unde românii creştini ortodocşi pot auzi şi, naivi cum sînt, chiar crede afirmaţiile tendenţioase şi exclusiviste ale unor distinse feţe bisericeşti, stimulate dibaci de un reporter agresiv, plasat (şi remunerat?) de partea adevărului Patriarhiei Române. Iată că **îndoctrinarea** nu e doar politică, ea poate fi şi o îndoctrinare religioasă, dar pentru asta nu ajunge, oare, intimul spaţiu duminical, de pioasă reculegere, al bisericii ortodoxe? Mai e nevoie şi de Televiziune, în orele tîrzii ale nopţii? Mi se pare mie, sau am depistat, cu această ocazie, o poziţionare subtil-negativă a Bisericii Ortodoxe faţă de problema aderării României la NATO? Dacă e adevărat, atunci chestiunea e cît se poate de gravă şi necesită discuţii serioase. Cum altfel pot fi interpretate propoziţii de felul *„cei mai civilizaţi oameni din Occident sînt ţinuţi ca în junglă"* sau *„Legea păzeşte jungla capitalistă, să nu ajungă iad"*? Ce rost au, **acum**, atacurile dure şi nedisimulate, nu la adresa Bisericii Catolice, cu asta ne-am obişnuit, ci la adresa Occidentului catolic? Biserica Ortodoxă Română e liberă să aibă ce părere vrea, deşi ea nu ne este indiferentă, dar Televiziunea nu poate fi, **acum**, purtătorea de cuvînt a Bisericii Ortodoxe Române. Ea a mai fost, vreme îndelungată, purtătoarea de cuvînt a cuiva şi consecinţele nefaste ale acestei intermedieri nu s-au lăsat aşteptate. Dacă spaţiul emisiunii „Alfa şi Omega" este **vîndut** (respingem aici orice echivoc semantic) Patriarhiei, sau Departamentului Cultelor, acest lucru ar trebui să apară pe generic, astfel încît Televiziunea Română să fie degrevată juridic de responsabilitatea conţinutului emisiunii. Şi exemplele ar putea continua.

Singurul criteriu benefic şi productiv, la această oră, pentru Televiziunea Română, este **vandabilitatea programelor.** Filme de televiziune, piese de teatru, emisiuni-concurs atractive, cu public, emisiuni-dezbatere, spaţii de emisie, totul trebuie subordonat principiului vandabilităţii. Criteriile de selecţie, în alegerea diverselor programe, trebuie să fie mult mai riguroase, pe bază de concurs, şi să cadă în sarcina de responsabilităţi a **producătorului de televiziune**, care să lucreze independent, sub protecţia *Legii dreptului de autor*, pe principiul **emulativ-remunerativ**. Ce producător profesionist ar cuteza să ofere spre vînzare, **azi**, unei televiziuni europene, producţii de film ca ***Ochii care nu se văd*** (Scenariul şi regia: Dan Necşulea), ***Scrisorile prietenului*** (Scenariul şi regia: Mircea Veroiu), sau de teatru TV ca ***Don Juan*** de Max Frisch (Regia: Eugen Todoran), mostre de monotonie dramaturgică, sărăcie de mijloace stilistice şi atemporalitate ideatică?

După cum nici varianta ofertelor către diverşi investitori străini, de participare, cît se mai poate încă, la capital, nu trebuie dezavuată aprioric. Deşi această soluţie continuă să nu fie agreată de către unele voci patriotard-naţionaliste, ea nu poate fi decît de bun augur, neînsemnînd nici „deznaţionalizare", nici „înstrăinare", aşa cum afirmă, bunăoară, Dumitru Tinu, într-un articol al ziarului *Adevărul,* care, folosind pretextul demisiei lui Ion Cristoiu din toate poziţiile de conducere ale trustului EXPRES, deplînge, cu un resuscitat limbaj al presei proletculte, *„vitregiile care se conturează la orizontul presei româneşti"*(...) şi mai departe *„Dau tot mai insistent tîrcoale reprezentanţii marilor concerne de presă internaţionale, pîndind momentul să ne sară în ceafă. Iar puterea de azi, ca şi cea de ieri, priveşte impasibilă, neînţelegînd că deznaţionalizarea presei ar însemna pierderea definitivă a busolei, anulîndu-ne şansa «păstrării identităţii naţionale«"*. Că nici vorbă să fie aşa, stau mărturie, la noi, ziarul *Libertatea* şi săptămînalul *Capital*, ambele cu capital majoritar străin, ambele ziare de ţinută şi cu un tiraj în creştere. Iar în lume, unde procedeul vînzării-cumpărării, condiţie fundamentală a economiei de piaţă, nu ţine seamă de criterii extra-economice, schimbatul frecvent al proprietarilor este un fenomen care nu mai miră pe nimeni. Astfel, pentru a ne limita doar la cîteva exemple, magnatul de presă australian Rupert Murdoch este proprietarul a nenumărate ziare şi trusturi de presă din Europa şi America, celebra firmă germană BEWAG, producătoare de electricitate, proprietate a oraşului Berlin, care are datorii la statul german de 50 de miliarde DM, este actualmente pe punctul de a vinde pachetul majoritar de acţiuni marilor companii americane şi engleze ATLANTA şi POWER-Gen., concernul japonez SONY a cumpărat celebrul studio american de filme COLUMBIA PICTURES, cu regizorul Steven Spielberg cu tot, concernul MATSUSHITA a cumpărat asociaţia americană a producătorilor de film MCA ş.a.m.d. Nu de înstrăinarea unui obiectiv economic trebuie să ne temem noi, ci de scăderea, sub limita de jos, a valorii lui de cumpărare. Căci atunci nu se mai găseşte nici un cumpărător. Nici de aici, nici de aiurea. În rest, lumea merge înainte, iar noi, însinguraţi mega lomani, putem deveni doar „milionari de miezul nopţii"

REVISTA PRESEI

• În anii guvernării pedeseriste, autorităţile de atunci ale României n-au obosit în a-şi propaga imaginea în lume, pe bani grei, subtilizaţi din buzunarul contribuabililor.

Spunînd că despre lobby e vorba (de neuitat rămîne intervenţia intrigată a lui Petre Popescu, lobbyst cu faimă al lui Ion Iliescu), în fapt, în ultimii 7 ani, partidul şi Guvernul nu şi-au făcut decît o jalnică propagandă, care n-a păcălit nici măcar o vrabie occidentală. Afacerea suplimentului publicitar **Rumânien** este dezvăluită în **Adevărul** din 13 şi 14 februarie. Apărut în 4 decembrie '96, deci, după alegeri, acest subprodus publicitar conţine părerea despre viitor a fostului Guvern Văcăroiu.

„«Welt News» GmbH, o firmă germană ce n-a putut fi găsită nicăieri, a încasat aproape 1/2 milion DM pentru a nu face un pseudo-lobby", scrie **Adevărul**.

Iată şi cotizanţi: *„SC ARPECHIM SA, de unde provine actualul deputat pedeserist Mihail Georgescu (preşedinte CRP) a cotizat prompt cu 17.000 USD, şi asta în condiţiile în care, numai anul trecut,* ***societatea a înregistrat o pierdere de 180 miliarde de lei!*** *Alt exemplu este* ***SC „ROMSUINTEST" SA****, un combinat de porci, care tocmai a primit o ţeapă de 2,5 milioane de dolari de la o altă firmă-fantomă din Austria. Combinatul a venit şi el cu alţi zeci de mii de dolari pentru o jumătate de pagină de reclamă. La fel şi* ***BANCOREX*** *(prin care s-a făcut şi transferul banilor). Mai generos, fieful şi actualul loc de muncă a ex-premierului Văcăroiu,* ***Banca Comercială Română****, a plusat, cumpărînd singură o întreagă pagină. Urmează pe listă* ***„COST" SA*** *– Combinatul de Oţeluri Speciale Tîrgovişte şi* ***Tehnoimport-export SA*** *cu cîte 1/8 de pagină fiecare. Firme particulare au căzut şi ele în plasa întinsă de recomandare,* ***JARO International*** *şi* ***ROMTRANS*** *fiind bucuroase să participe la realizarea fiţuicii publicitare".*

În numărul din 14 februarie a.c., **Adevărul** consemnează opinia (nici vorbă, diplomatică) a lui Teodor Meleşcanu: ***„Aţi aflat, desigur, despre aberaţia publicată pe banii contribuabilului român de către fostul ambasador Florea Dudiţă în presa germană. Cum comentaţi acest lucru?***

– Este absolut necesar să facem un efort pentru prezentarea imaginii României în străinătate. Ideal este ca acest efort să fie făcut inteligent şi profesionist. Cum s-a făcut acest lucru în cazul d-lui Dudiţă, rămîne de văzut. Personal nu cunosc firma cu care s-a perfectat această acţiune".

Rezultă că, în ciuda evidenţelor, T.M. încă are de văzut ce a făcut ambasadorul său Dudiţă. Iar faptul că *„personal nu cunosc firma care..."* nu face decît să-l acuze o dată în plus.

• Săptămîna trecută, opoziţionistul Ion Iliescu a comentat în faţa presei iniţiativa Guvernului Ciorbea de a reda Regelui Mihai cetăţenia, ilegal suspendată de comunişti. Fără să clipească, Ion Iliescu a declarat că *„nu l-a oprit nimeni pe ex-rege să se întoarcă în ţară"*, făcîndu-se că nu-şi aminteşte împrejurarea în care blindate războinice l-au arestat practic pe Rege pe autostrada Bucureşti-Piteşti expulzîndu-l încă o dată din ţară. De asemenea, nu şi-a amintit nimic de refuzul statului român de a-i acorda viză fostului suveran pe aeroportul Otopeni, expulzîndu-l pentru a treia oară. *„Fostul rege a vrut însă să vină ca suveran, ceea ce ar fi încălcat Constituţia. Avea căi legale de a veni cinstit în România"* – a adăugat fostul preşedinte, fără a-şi putea ascunde nici acum „rictusul bolşevic", surprins cîndva de Cristian Tudor Popescu.

RODICA PALADE

FOURTH WAY SCHOOL, bazată pe sistemul filozofic GURDJIEFF–OUSPENSKY, va susţine 3 prelegeri introductive începînd cu joi, 6 martie a.c. Tel.: 335.30.24.

ANTET *Cartea care te citeşte!*

Alvin Toffler
Previziuni şi Premise

• Una dintre cele mai importante analize ale lumii contemporane, făcută de ALVIN TOFFLER este astăzi accesibilă studenţilor din domeniul economic, întreprinzătorilor, tuturor celor interesaţi de viitorul societăţii şi al economiei mondiale.

• Tratând probleme diverse, de la retehnologizare până la impactul informaţional şi rolul sexelor în societate, această lucrare, cea mai importantă din creaţia marelui viitorolog, dezvăluie geniul lui TOFFLER în toată forţa sa analitică.

• *O carte esenţială pentru înţelegerea lumii contemporane.*

dincolo de
Alvin Toffler
Al Patrulea Val

• *Al Treilea Val* – suntem conectaţi şi trebuie să cooperăm.

• *Al Patrulea Val* oferă soluţii la majoritatea problemelor abordate de Alvin Toffler. Cartea reprezintă un ghid teoretic şi practic atât pentru oamenii de afaceri orientaţi spre viitor cât şi mai ales pentru cetăţenii care vor trăi în acel viitor. Tineretul are astfel prilejul să se formeze în spiritul secolului XXI accelerând tranziţia spre o lume dominată de corporaţii globale, interconectate într-un sistem economic eficient şi dinamic în care creativitatea, investiţiile şi profiturile le aparţin în egală măsură tuturor.

• *Al Patrulea Val nu ne va găsi nepregătiţi!*

Editura ANTET
Pentru difuzare: str. Miron Costin nr. 9A, sector 1, Bucureşti, tel: 6175332
Comenzi cartea prin poştă: C.P. 22-285, Bucureşti

ŞERBAN PAPACOSTEA

Cercetarea fundamentală la răscruce

Cercetarea ştiinţifică fundamentală a avut parte de o evoluţie sinuoasă în vremea totalitarismului comunist din România. În 1948, regimul de tip sovietic, solid instaurat în ţară, a reorganizat din temelii şi acest domeniu al vieţii sociale. Academia Română, supusă unui proces de adaptare la modelul sovietic, şi-a dublat, sub nouă ei nume şi în componenţa ei personală masiv modificată, funcţiile. Pe lîngă rostul ei vechi, de for de consacrare a valorilor ştiinţifice şi culturale, ea a devenit şi centrul diriguitor al cercetării ştiinţifice fundamentale, desfăşurată atît în institutele existente, reorganizate, cît şi în cele recent înfiinţate, destinate să găzduiască ramuri noi ale ştiinţei.

Noul sistem şi-a manifestat de-a lungul timpului atît avantagiile, cît şi valenţele negative. Cele dintîi au fost incontestabile, dar pe termen îndelungat s-au dovedit a fi fost doar conjuncturale.

Şi-au găsit adăpost în institutele noi sau reorganizate ale Academiei Republicii Populare Române, rebotezată ulterior Republica Socialistă România, numeroase şi însemnate valori din diverse ramuri ale activităţii intelectuale. Izgoniţi din învăţămîntul superior, mulţi profesori de renume şi-au putut continua astfel activitatea de cercetare, contribuind la realizarea unor însemnate lucrări. Resurse materiale însemnate au fost puse la dispoziţia institutelor de cercetare de către partidul-stat, care confiscase cea mai mare parte a avuţiei naţionale şi o folosea după bunul său plac.

Ştiinţă incontestabil larg susţinută material, dar ştiinţă planificată, înregimentată, dirijată şi supravegheată direct şi permanent de conducerea politică şi de organele ei de execuţie.

Ştiinţele umane au avut cu precădere de suferit de pe urma ingerinţelor masive ale puterii care tindea să le transforme în instrumente ale politicii şi propagandei sale. Nefastă a fost izolarea de viaţa ştiinţifică şi culturală, în vertiginoasă dezvoltare, în ţările lumii libere.

După o pauză de refacere benefică, în condiţiile date, în deceniul al şaptelea – corespunzînd sfîrşitului vremii lui Gh. Gheorghiu-Dej şi primilor ani ai succesorului său –, asupra cercetării ştiinţifice s-a abătut neostalinismul învăluit în tricolor al „revoluţiei culturale", înaugurată în 1971 şi urmărită perseverent timp de aproape două decenii. Un adevărat „program" de lichidare a ştiinţei şi a elitelor care o slujeau, cîte mai erau, s-a abătut asupra cercetării fundamentale româneşti. Program pornit din instinctul totalitar al lui Nicolae Ceauşescu – a cărui aplicare a accelerat şi desăvîrşit eroziunea lentă a activităţii ştiinţifice, rezultat al cadrului de constrîngere în care s-a desfăşurat sub regimul comunist şi al aversiunii esenţiale a oricărui totalitarism faţă de cultură şi adevăr. Academia RSR a fost ea însăşi acum lipsită de funcţia de centru de dirijare a cercetării. Lovită de comunismul „naţional" pînă şi în formula de organizare care îi asigurase supravieţuirea şi chiar unele succese în vremea comunismului de tip „sovietic", cercetarea fundamentală a declinat rapid, pînă la dispoziţia unora din ramurile ei. Cu deosebire nefast a fost rolul Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice (ASSP) căreia i-a fost atribuită misiunea de aservire totală a ştiinţelor umane, a istoriei, în primul rînd, rol îndeplinit cu asiduitate mai ales sub cel de-al doilea preşedinte al acestei nefaste instituţii.

Răsturnarea totalitarismului în Decembrie 1989 a trezit imense speranţe de regenerare şi în sfera cercetării. Revenite, din propria lor iniţiativă, sub conducerea Academiei, redevenită Română, institutele de cercetare fundamentală au cunoscut cîteva luni de puternică efervescenţă regeneratoare. Curînd însă, esenţa comunist-conservatoare a noului regim şi-a dezvăluit faţa; interpretul fidel în Academia Română al politicii nefaste a regimului instaurat în Decembrie 1989 a fost primul ei preşedinte, a cărui activitate a evoluat între concesiile minime impuse de noua situaţie şi linia trasată de centrul de comandă căruia îi era subordonat. Nimic esenţial din spiritul şi din fapta unei autentice înnoiri nu şi-a găsit locul în timpul mandatului său. Preocuparea principală a acestor ani pare a fi fost restaurarea în poziţii a oamenilor identificaţi cu defunctul regim comunist, cu acţiunea sa propagandistică, în ţară şi peste hotare, şi cu activităţi corelate acesteia. Cercetarea ştiinţifică fundamentală, după un prim elan, a continuat cursa involuţiei, ea e astăzi marginalizată pe plan intern şi izolată în plan internaţional. Problemele esenţiale ale reconstituirii elitei intelectuale a ţării, ale marilor direcţii ale cercetării, ale resincronizării ei cu ştiinţa universală nu au constituit obiect de preocupare şi dezbatere. Regimul cripto-comunist, cum l-a definit Corneliu Coposu, a avut grijă să transfere sume uriaşe din avuţia naţională, tratată ca patrimoniu de partid, în mîinile clientelei sale economico-afaceriste, dar pentru viitorul intelectualităţii ţării, care se confundă cu însuşi viitorul ţării, nu s-au putut găsi resursele, infinit mai modeste, necesare.

Revoluţia înfăptuită de conştiinţa naţională în noiembrie 1996 a scos ţara din strînsoarea cadrului de forţă organizat de regimul precedent. Cei în mîinile cărora se află acum viitorul ştiinţei şi al cercetării fundamentale româneşti au de luat astăzi, în deplină libertate, hotărîri decisive. Nu de statute şi regulamente formale, greu elaborate şi repede încălcate, are nevoie acum acest segment însemnat al viitorului ţării noastre, care e cercetarea fundamentală, ci de un puternic suflu de înnoire în spiritul actualităţii şi al viitorului. Conducerea actuală a Academiei Române e alcătuită din oameni cu vastă pregătire, dobîndită, în unele cazuri, în ani îndelungaţi petrecuţi în centrele cele mai avansate ale lumii progresului; ei vor găsi, desigur, în ei înşişi, resursele intelectuale şi sufleteşti pentru a scoate cercetarea fundamentală din impasul grav la care a fost condamnată de regimul comunist şi neocomunist şi pentru a o îndruma spre zonele fecunde ale creaţiei superioare. În bine sau în rău, viitorul cercetării fundamentale din ţara noastră va depinde de hotărîrile şi iniţiativele actualei conducere a Academiei Române.

Precizare

Stimată redacţie,

În numărul din 11 februarie al săptămînalului dv. aţi publicat relatarea d-lui procuror Gh. Mocuţa despre revoluţia din Timişoara.

În această relatare a apărut o inexactitate: D-l Mocuţa scrie că „în seara de 20 decembrie 1989, toţi reţinuţii din penitenciar şi din arestul Inspectoratului au fost puşi în libertate".

Dacă reţinuţii din penitenciar au fost într-adevăr puşi în libertate în seara de 20 decembrie 1989, în arestul Inspectoratului de Miliţie au existat revoluţionari care au scăpat din arest abia în 22 decembrie, după căderea lui Ceauşescu.

Ştiu aceasta fiindcă eu însumi am făcut parte dintre ei. Printre cei care au fost închişi pînă inclusiv în data de 22, îl mai amintesc pe d-l Teodor Taut, în prezent consilier municipal.

Cazul a mai fost pomenit atît în procesul „Timişoara", cît şi în presă (vezi Expres nr. 11 din 13 aprilie 1990, articol de Brîndușa Armanca).

V-aş ruga prin urmare să dezminţiţi afirmaţia d-lui procuror Mocuţa. Varianta optimă în care ar apărea dezmințirea ar fi chiar cu semnătura d-lui Mocuţa, dacă acesta va găsi timp să se intereseze la Parchetul Militar Timişoara (în caz contrar şi dv. vă puteţi interesa).

Vă mulţumesc,

MARIUS MIOC

PAOLO DEZZA S.J.
FILOSOFIA

(272 pp., 14.000 lei); ediţie îngrijită de P. Emil Puni şi Christian Tămaş; traducere de Mihai Pătraşcu. .

Aflată deja la a doua ediţie în limba română, la nici un an după epuizarea primei ediţii, ***Filosofia*** lui Paolo Dezza, unul dintre cei mai importanţi gînditori italieni încă în viaţă (n. 1901), rămîne o carte fundamentală de iniţiere în filosofie, un tratat care aprofundează conceptele ideatice majore – scepticismul, pozitivismul, idealismul, existenţialismul, realismul scolastic, evoluţionismul etc. – de la Antichitatea greacă încoace.

IOAN MICLEA
TEORIA ORIGINALITĂŢII ÎN FILOZOFIE

(336 pp., 14.000 lei); ediţie îngrijită şi „Cuvînt înainte" de prof. Tertulian Langa.

Lucrarea lui Ioan Miclea – strălucit discipol al lui Lucian Blaga, considerat de către filosoful Jacques Maritain drept *„cel mai mare gînditor neotomist român"* – este **primul tratat de filosofie tomistă** apărut pînă acum la noi, în care importanţa sistemului de gîndire al Sf. Toma D'Aquino este riguros demonstrată şi „adusă la zi" prin compararea cu sistemele filosofice care, aproape toate, într-o măsură sau alta, au fost influenţate de tomism.

EDITURA ARS LONGA

Front comun masonic

Joi, 13 februarie 1997, în sala Mexico City din World Trade Center a avut loc o ceremonie de unificare a supremelor consilii masonice din România. În cadrul unei conferinţe de presă neobişnuite (niciodată pînă acum demnitarii supremului consiliu nu au mai avut întîlniri cu mass media), s-a declarat că masoneria regulară face un front comun, depăşind orgoliile, în faţa unei ingerinţe străine care încalcă flagrant principiile masonice.

La conferinţa de presă au participat Dan Amedeo Lăzărescu, Constantin Iancu, Virgil Stoenescu, Horia Nestor Bălcești şi Nicu Filip. Constantin Iancu este Suveran Mare Comandor al Supremului Consiliu de Rit Scoţian Antic. În luna martie, cînd se vor împlini 260 de ani de la fondarea primei loji francmasonice din România, Centrul Naţional de Studii Masonice, al cărui director este Horia Nestor Bălcești, va organiza manifestări ştiinţifice şi expoziţii pe această temă. **(G.A.)**

CRONICĂ DE CARTE

DAN C. MIHĂILESCU

Răutăţi şi tristeţi balcanice

ION D. SÎRBU, „Scrisori către bunul Dumnezeu", dosar îngrijit de Ion Vartic, Biblioteca Apostrof, 12/1996, 204 pp., 4.000 lei

O răzbunare postumă

Încet dar sigur numele lui Ion D. Sîrbu (1919–1989) a depăşit cu multe, multe etaje **parterul** unde opera sa literară locuia înainte de 1990. Dramaturgul anacronic (mai toate piesele sale s-au jucat la 15–20 de ani distanţă de anul scrierii) şi cam alterat de tezism istorico-metaforizant, dar în special prozatorul atît de suculent şi neprizat cum s-ar fi cuvenit de critică (în ciuda surprizei, *Şoarecele B. şi alte povestiri* nu a făcut nici pe departe „valurile" pe care le merita), au izbucnit în prim-plan în 1992, odată cu apariţia romanului *Adio, Europa*. Fabuloasă farsă tragi-comică, labirint specular, în care hîda umanitate degenerată de comunism etalează o Românie de iarmaroc morbid, *Adio, Europa* impunea un prozator de linia întîi, o anume viziune asupra istoriei şi un peisaj moral de reală forţă semnificantă.

Odată cu volumul de corespondenţă *Traversarea cortinei* (1994, scrisori către I. Negoiţescu, V. Nemoianu şi Mariana Şora), de care, cu încîntare, s-a scris şi în pagina de faţă (15–21 febr. 1995), avea să iasă definitiv la rampă **omul** Ion D. Sîrbu, cu o biografie doldora de piedici, bube la dosar şi meandre (inclusiv ani de închisoare, 1957–1963) şi o succesiune de eşecuri şi împliniri scriitoriceşti, desfăşurată aparent sub semnul ratării, dar în fond destinată triumfului. Ce-i drept, un triumf postum!

Romanul *Lupul şi catedrala* (1995, despre care am scris tot aici, în nr. din 16–23 aug. 1995) avea să desăvîrşească profilul unei personalităţi alambicate, greu de prins într-o unică formulă, profil început în postumitate odată cu apariţia, în 1991, a celor două volume din *Jurnalul unui jurnalist fără jurnal* (ed. a II-a, revăzută şi adăugită, a apărut anul trecut, tot la „Scrisul românesc").

Oricum, receptarea operei lui Ion D. Sîrbu în postumitate a înregistrat unanimitatea laudativă. Toată lumea, indiferent de culoarea **politică** a viziunii **estetice** (de la, de pildă, Monica Lovinescu la Eugen Simion), a fost de acord că ne aflăm în faţa marii apariţii literare post-'89. Volumaşul elegant, îngrijit cu tandreţe, aş zice, de Ion Vartic, nu aduce neapărat elemente esenţial noi la profilul moral, biografic şi artistic al scriitorului deja etalat în *Jurnal* şi *Traversarea cortinei*, însă accentuează unele zone rămase pînă acum în penumbră şi produce o suită captivantă de evocări, fizionomii, scene şi sensuri.

Altă răzbunare postumă: cerchismul sibian

Fragmentele de jurnal, scrisorile către Eta Boeriu, Horia Stanca şi Tinca Rusu, către Liviu Rusu, Elisabeta Pop şi Nicolae Boeriu sînt precedate de o „Privire asupra Cercului literar de la Sibiu", semnată de Ion Vartic, cel care, să nu uităm, în 1978 publica un volum despre Radu Stanca.

Interesantă această revenire, ca şi modul în care revelaţia Ion D. Sîrbu termină resuscitarea Cercului literar din Sibiul anilor '40. Verdictul lui Vartic sună tranşant: *„După generaţia '27, generaţia cerchistă – prima generaţie post-blagiană – e aceea care a revelat iarăşi, în cultura românească, o miraculoasă şi atît de necesară potenţialitate filosofică şi teoretică. De aceea distrugerea ei în germene este, probabil, cea mai gravă crimă culturală comisă de regimul comunist"*.

Dacă în privinţa ultimei afirmaţii, cea superlativă, se mai poate... negocia, sigur e că „euforionismul" sibian de la 1945–'48 avea o **potenţialitate** culturală extraordinară. Pornind de la „Scrisoarea-manifest" către. E. Lovinescu, publicată în 1943 în ziarul *Viaţa*, şi de la profilul *Revistei Cercului literar* (1945), Ion Vartic vede în cerchismul sibian *„o viziune organică asupra spiritualităţii europene"*, un efort programatic de recuperare a golurilor istorice din cultura noastră (gotice, clasice, baroce) şi un manierism comparatist de extracţie şi tentă clasică. Dacă această pleiadă de valori (Eta Boeriu, Ion Negoiţescu, Radu Stanca, Ştefan Aug. Doinaş, N. Balotă, Ion D. Sîrbu, Ovidiu Cotruş, C. Regman, Horia Stanca, Eugen Todoran, Dominic Stanca, Ion Maxim ş.a.) ar fi fost lăsată să se dezvolte în deplină libertate, fără a fi tîrîtă prin închisori şi hărţuită de malformări de conştiinţă, e de presupus că **ideea germană** ar fi cunoscut la noi nu doar o natură finalmente **catalitică** (preluăm o cunoscută distincţie blagiană), ci ar fi devenit una **revelatoare**. Cu alte cuvinte, nu atît prin traduceri s-ar fi afirmat cerchismul sibian, cu toate că unele dintre acestea sînt copleşitoare (Eta Boeriu cu Dante, Doinaş cu Goethe, Hölderlin etc.), cît prin creaţia originală şi prin excelenţa pedagogică universitar-academică.

Ion Vartic ar face bine să scrie istoria Cercului literar sibiano-clujean, inclusiv din perspectiva generaţiei sale, **echinoxismul** fiind, cum singur observă, a doua generaţie post-blagiană... În orice caz, modul în care opera postumă a lui Ion. D. Sîrbu împinge spre prim-plan această zonă de clar-obscur a culturii române contemporane tinde să devină palpitant. Mai cu seamă că percepţia tîrzie a generaţiei, relaţiile sincopate dintre membrii grupului, solidaritatea, dar şi suspiciunea reciprocă, invidia, involuţiile şi evoluţiile sub semnul amoralismului şi ranchiunei fac din apartenenţa lui I.D. Sîrbu la „cerchism" un fel de arici nostalgic.

Singurătatea cu ţepi

Cînd amicii congeneri bat Europa şi umplu prezidiile simandicoase şi lucrative, iar tu stai oropsit într-o Craiovă împîcloşată în ţuicăreală, găinărie şi semidoctism ţîfnos (*„E dificil să fii român; dar să fii ardelean la Craiova e un fel de absurd ubuesc"*), cînd stai degeaba-n casă cu cîteva mii de pagini scrise, ştiind bine că n-au cum să fie publicate (*„mi-am început viaţa avînd dialoguri cu Tot, apoi cu Blaga, cu Cerul, cu Istoria etc. – acum dialoghez cu un frigider mut şi gol"*); cînd te gîndeşti ce-ai fi putut să devii în viaţă, de n-ar fi existat Mirodan şi Andrei Băleanu; cînd faci închisoare la comuniştii ca fiu de miner şi om de stînga; cînd ajungi să aştepţi cu înfrigurare zece pixuri şi un kilogram de cafea de la prietenul Negoiţescu, stabilit în străinătate (*„am devenit un mizantrop şui, hirsut, afurisit. Mă încarc de otravă"*); cînd te-ai visat filosof şi profesor, ai ajuns dramaturg mai mult de ocazie, scrii proză, dar crezi că adevărata vocaţie ţi-ar fi fost ziaristica, locuind, practic, într-un gol cultural (*„Dumnezeu a vrut să mă arunce în acest Niemandsland al literaturii: rămîn suspendat între o generaţie care vrea să mă uite şi alta care n-are nici un interes să ia act că m-am născut"*); cînd ajungi să-ţi simţi oraşul, ţara şi chiar casa ca pe un spaţiu de exil şi penitenţă perpetuă... cum să nu exclami, exasperat, în final: *„toţi sîntem rataţi, fiindcă Istoria şi ţara şi poporul e ratat"*, sau: *„Personal, cred în Statele Unite ale Eurasiei, învăţ ruseşte fără profesor şi îi bag în aia mă-sii pe cei de ne căcară tumna în acest colţ de lume curvă, şi în acest secol preacurv"*?

Cum, deci, să nu-ţi trăieşti ideile ca pe un **calvar burlesc**, de unde şi înţelepciunea de-a accepta contrariile (*„să nu uit că drumul spre Blaga trece prin Caragiale, drumurile spre Roma trec prin Istanbul şi Kiev, drumul spre Dostoievski obligă să «periprav-ăm peste jilavele gherle piteştine»"*), de-a refuza ideologiile (*„să nu fiu apologet, nici preot, nici călău al ideilor, ci judecător lucid, solitar şi solidar cu drama ce o trăiesc ideile, azi, pretutindeni"*), de a vedea istoria ca triumf al cinismului (*„crima cea mai mare a istoriei nu constă în faptul că ne-a doborît pe noi, că a doborît valorile, viaţa – ci în faptul că a permis lichelelor, proştilor, laşilor să aibă suficient timp pentru ca să se justifice în faţa propriei lor conştiinţe"*) şi suferinţa ca pe *„unica, uriaşa investiţie în această Patrie"*?

Întîmplări cu oameni şi idei

Însingurarea scriitorului, cu precădere după 1984, avea să-i înteţească, firesc, puseurile de mizantropie, să-i declanşeze chiar porniri retroactiv-antiiudaice (tocmai lui, cel care se declara *„iudeo-creştin-european cu limba de predare română"*) şi antioccidentale. În octombrie 1985 îşi aduce aminte că *„filmul ce l-am scris în 1966 – aprobat şi tradus atunci, **Pragul albastru*** s-a *„înecat în birocraţia semită a Cinematografiei"*, pentru ca o lună mai tîrziu să-i scrie lui Horia Stanca despre SUA, cum că acestea n-ar fi *„decît Hinterlandul marelui stat Israel"* (*„ei sunt de vină, se consideră cîştigătorii celui de-al doilea război mondial, vor să stăpînească ideologic şi cultural şi la New York şi la Moscova (...) În 1955–'57, cît timp am lucrat la revista* Teatrul, *ei erau 99 la sută stăpînii, deşi nu aveau nici un fel de pregătire (...) Îmi trebuie o mare doză de creştinism şi blîndeţe ca să nu dau frîu liber unei alte lupte de rasă, care e mai jalnică decît cea de clasă..."*, v.p. 116). Evocîndu-l pe Blaga cel din anii '50, îl fixează între „rana Dorli" şi „ura mafiei evreieşti" (p. 136), pentru ca în aprilie 1989 obsedatul de Ialta şi dezamăgitul de toată stînga secolului să noteze sec, în otrăvită lehamite: *„Citesc memoriile politice ale lui Raymond Aron, citesc Glucksmann... şi-mi vine să cer iertare acelor bieţi legionari pe care i-am înjurat toată viaţa"*.

Pe de altă parte, o atît de acută **inteligenţă emoţională** n-avea cum să nu încerce orgoliul suferinţei, senzaţie specifică Estului comunist, monedă curentă de schimb cu orgoliul Vestului, cel al împlinirii: *„În Occident romanul fără idei, eroi, acţiune şi personaje, romanul textualist e o consecinţă a golului lor istoric: **nu suferă**, şi suferinţa fiind materia primă a literaturii bune, ei au creat o literatură de piscină, fotoliu şi bibliotecă-alcov. Foarte bine. Dar la noi există o inflaţie enormă de suferinţă, nespusă şi nepovestită, nu avem voie să trecem prin viaţă ca nişte robi nespovediţi"*. Sînt pagini deloc departe de faimoasa scrisoare către Occident a lui Noica... Dar să nu uităm avertismentul de care vorbeam săptămîna trecută, în cazul ***Jurnalului*** lui Mihail Sebastian, de a nu absolutiza impulsurile de moment ale epistolarului. Adevărul e că Ion D. Sîrbu a rămas **bine împărţit** pînă la urmă – ca orice intelectual veritabil – între cosmopolitism şi naţionalism, între etnocentrism şi policentrism, cu toate consecinţele, mai mult sau mai puţin confortabile, ce decurg de aici.

În fine, la capitolul figuri & picanterii, să notăm: scena cu Baranga din 1969 (*„l-am întrebat cum se explică faptul că piesele lui se aprobă, pe cînd ale mele se refuză" – mi-a spus: «domnule, am formulat noi un principiu, este sacrosanct, nimeni nu are voie să ne critice din afară, numai dinlăuntrul conducerii»"*, p. 44); calamburul lui Horia Lovinescu, p. 64: *„cubleşit de iacobani, valentinat de silveştri şi elvinat de beligani-bărăgani"*; caracterizarea unei piese precum ***Dragostea şi revoluţia*** ca *„o monstruozitate politică în care nu e nici dragoste, nici revoluţie, doar cras şi imbecil menuet între nişte bieţi activişti condamnaţi la onanie şi visare"* (p. 72); un Cioran înţeles ca *„victimă nevinovată a perfecţiunii stilului limbii franceze, care filosofează jucîndu-se"* (p. 74); observaţiile despre literatura lui D.R. Popescu, de la p. 83 şi 103; despre L. Fulga: *„om bun, ştia multe, dar se ascundea în hăţişurile propriei literaturi. Mă simţeam în literatura lui ca o maimuţă mioapă care şi-a uitat ochelarii la Roma sau la Blaj, la Fulga era multă poezie, mult amar şi adevăr, dar ambalat în vată şi sîrme ghimpate, greu de dat la o parte"* (p. 97); ca şi accentele ghimpoase faţă de omul – nu şi poetul – Ştefan Aug. Doinaş (pp. 102,117), de mercantilismul autoprofitabil al lui Marin Sorescu (p. 140) ori un A.E. Baconsky *„mare lepră, turnător, ciocoi literar"*, în anii în care *„noi muream de foame în umbra dubelor negre"*, iar *„el cumpăra de la Tonitza şi mobilă Empire"* (bune pagini „de antrenament", ai zice, pentru ***Jurnalul*** lui Paul Goma, recent apărut la Nemira).

Sînt semne că opera de epistolier a lui Ion D. Sîrbu ne rezervă încă multe surprize, dacă e să ne gîndim fie şi numai la corespondenţa cu Sergiu Al. George sau cu Al. Paleologu (v. *Orizont*, nr.12/19 dec. 1996). Supărător sau fermecător de contradictoriu, „bufonul generaţiei" şi „atletul mizeriei" are încă multe de spus.

HUMANITAS
Cartea care dăinuie

Ultimele apariţii

RAYMOND ARON
Introducere în filozofia istoriei

●

BRIAN DAVIES
Introducere în filozofia religiei

... şi următoarele:

MIRCEA ELIADE
Yoga. Nemurire şi libertate
în noua serie ELIADE

●

G.W.F. HEGEL
Logica

●

HEINRICH ZIMMER
Filozofiile Indiei

RODICA PALADE

Ideea „profesioniştilor" ca ambasadori alarmează

Atmosfera de bunker în ambasadele române

Nici un intelectual francez adevărat n-ar fi pus piciorul în Centrul Cultural român din Paris pe vremea lui Ceauşescu şi a lui Iliescu – remarca amar profesorul Nicolae Balotă în intervenţia sa de la „Forumul pentru starea culturii", din 15 februarie. Cu puţine şi reţinute cuvinte, Nicolae Balotă a evocat experienţa sa de intelectual român exilat în Franţa, dorind să insiste în faţa participanţilor, oameni de cultură şi politicieni, pe imaginea deloc atractivă a României, propagată în lume de ambasade şi centre culturale. Aceste instituţii erau (şi mai sînt) slujite de persoane care, cu foarte rare excepţii – de la fizionomie, vocabular şi pînă la acţiuni –, aveau (au) calitatea/sarcina de a îndepărta pe oricine ar manifesta dorinţa de a cunoaşte din ştiam să disting gradele) de un apel telefonic al unui cotidian din ţară care dorea... *„Ce să dorească?"* – a ţipat un individ. *„Închide telefonul"* – a ordonat scurt. Cotidianul dorea nu cifrul ambasadei, ci nişte banale informaţii: *cîţi inscrişi pe listă, cîţi au votat la acea oră* etc. A doua întîmplare: spre după-amiază, coada la vot crescuse mult, ieşind din curte pe stradă. În ea, mai mulţi bătrîni, decişi să stea chiar şi o oră în picioare. Atunci, ambasadorul Anton Vătăşescu, cerînd aprobarea mulţimii, a hotărît ca bătrînii să voteze peste rînd. Am văzut cum un individ, cu aceeaşi figură nedefinită, dar tipică, s-a apropiat de o doamnă în vîrstă, cu intenţia de a-i scurta chinul statului în picioare. Doamna s-a crispat şi i-a spus ferm: *„nu pune mîna pe mine!"*. Şi, preferînd să rămînă la coadă, a continuat să murmure pentru sine: *„am avut arestaţi în familie, percheziţii..."*

EMIL CONSTANTINESCU la Ambasada română din Paris, 5 februarie 1997

ţara noastră şi altceva decît o rudimentară propagandă.

Am toate motivele să-l cred pe profesorul Balotă, de altfel nu singurul care descrie trista înfăţişare a numitelor instituţii; cu atît mai mult cu cît, făcînd parte din delegaţia de ziarişti români care l-a însoţit pe preşedintele Emil Constantinescu în turneul său la Davos, Bruxelles, Paris, am avut prilejul să văd, fie şi în treacăt, acest personal straniu al ambasadelor noastre în trei importante ţări europene – un fel de relicve ale trecutului nostru sumbru, pentru a căror eliminare majoritatea populaţiei a votat în noiembrie '96. Ambasadori, funcţionari, bucătari sau şoferi (pentru că ochiului neavizat îi scapă gradul) par toţi la fel, topiţi în masa amorfă a unui anonimat din care stă însă la pîndă agresivitatea şefului. În toamna lui '92, întîmplarea făcuse să mă aflu la Paris în ziua primului tur de scrutin şi, cum aveam acreditare de la BEC pentru orice circumscripţie electorală, am decis **să observ** alegerile la ambasada română din rue de l'Exposition. Pe parcursul unei zile întregi, pînă spre noapte, am trăit sentimentul că sînt tolerată (deşi prezentasem din primul moment dovada acreditării), că mi se face o concesie şi că oricînd, funcţionărimea, atît de sigură de ea pe atunci, ar fi putut să întoarcă foaia. Atunci am **observat** două întîmplări. Prima: rătăcind pe culoarele ambasadei în căutarea unei toalete, am surprins agitaţia stîrnită printre bucătari, consilieri sau şoferi (repet, nu

Deci, figura cea amabilă îi stîrnise bătrînei doamne amintiri atroce. La acea vreme însă, priveam ambasada ca pe o compoziţie fatal compactă, ca pe un bunker în care numai îndrăzneala mea – perfect inutilă – mă făcuse să pătrund.

Acum însă, cînd România a votat schimbarea şi cînd echipele conducătorilor noştri politici sînt chiar cele ale unor oameni care slujesc vremelnic ţara, figurile care populează ambasadele sînt de un ţipător anacronism. Pe scurt, o ceată de răufăcători cu mască de funcţionari slugarnici, dispuşi să facă acum şi voia lui Constantinescu, după ce o făcuseră (destui dintre ei) pe cea a lui Ceauşescu şi apoi pe a lui Iliescu. **Āia,** cum îi numeau pe aceşti funcţionari românii din Belgia şi Franţa, veniţi în număr impresionant să-l salute „pe primul preşedinte al României democrate". Foarte mulţi români declarau că păşiseră pentru prima oară în ambasadă. *„Mi-a fost greu să trec de pe trotuarul pe care am manifestat în repetate rînduri de 7 ani încoace"* – mărturisea un domn care, mutilat de mineri în iunie '90, a fugit cu familia din ţară. *„De-acum, avem în sfîrşit o casă a noastră"* – repetau românii din Belgia; iar la Paris, într-o mulţime de peste 2.000 de oameni, care se îmbulzeau literalmente să-l salute pe preşedintele Constantinescu, am auzit cuvintele: *„de astăzi, ambasada asta va putea fi a României, nu a partidului"*. Cu condiţia, trebuie să adăugăm, ca întreg personalul ei straniu de acum să fie schimbat. Măcar pentru a evita situaţia neplăcută în care sînt puşi funcţionarii: pînă mai ieri, ei alcătuiseră sîrguincios liste cu români „indezirabili", pe care le înaintau poliţiilor locale, cu scopul de a-i neutraliza pe cei care ar fi putut să deranjeze vizita în Occident a unui preşedinte ca Iliescu. Astăzi, pe parcursul vizitei preşedintelui Constantinescu, aceiaşi funcţionari sînt siliţi să le deschidă larg uşa „indezirabililor", să se îndoaie din şale în faţa lor şi să le zîmbească amabil.

Cine ne va reprezenta?

În vreme ce aşteptam declaraţiile preşedintelui Constantinescu, după întîlnirea sa cu Chirac (5 februarie), un ziarist de la BBC m-a întrebat: *„Ei, ce faceţi? Nu vă aduceţi odată ambasadorii? Aici, la Paris, se ştie de Gabriel Liiceanu pentru Franţa, Sorin Alexandrescu pentru Olanda"*. Nu, nu ştiam. Dar numele celor doi mi-a dat nădejdea că, dincolo de urgenţa mişcărilor diplomatice înaintea summit-ului de la Madrid, România are astăzi şansa de a se prezenta în lume ca o ţară credibilă. Înţelesesem din felul în care a fost primit preşedintele Constantinescu în marile instituţii europene (Uniunea Europeană, Parlamentul European, NATO) că acceptarea noastră acum, după ororile pe care le-am produs în faţa lumii întregi (conflicte interetnice, mineriade, copii abandonaţi, economie măcinată de corupţie etc.), depinde de adevărul articulat simplu şi clar. Că devine obligatoriu pentru cel care vorbeşte astăzi în numele României nu să abandoneze, ci chiar să nu cunoască limba de lemn.

Iată de ce, după pîrtia diplomatică deschisă cu eficacitate într-un timp scurt de Emil Constantinescu la Lisabona, Dublin, Varşovia, Davos, Bruxelles, Paris, numirea unor intelectuali de calibru ca ambasadori în ţările importante din lume nu poate decît să potenţeze efortul de integrare la care clasa noastră politică a consimţit.

Varianta MAE

Declaraţiile recente ale MAE, conform cărora se vor numi ambasadori doar dintre profesionişti, contrazic viziunea de mai sus şi chiar sînt de natură să îngrijoreze. Ce fel de profesionişti, te întrebi. Unde, în ce fel şi mai ales sub ce regim politic şi-au exercitat ei profesia? Au scăpat ei oare de practica dublului limbaj care îi face pe occidentali să răspundă amabil şi să întoarcă spatele? Păstrăm amintirea lui Teodor Meleşcanu, care a străbătut tot globul pămîntesc, dîndu-ne impresia prin (firească) TVR că România este cu un picior în NATO, cînd, în realitate, aflăm acum, dosarul ei nici măcar nu fusese luat în discuţie. Mai nou, am urmărit evoluţia d-lui Lazăr Comănescu, director actual în MAE: întrebat în emisiunea de ştiri a Antenei 1 ce părere are despre articolul negativ referitor la România, publicat în *Herald Tribune*, domnia sa a învîrtit cuvintele (despre care nimeni nu poate spune că diplomaţie înseamnă), fără să comunice strict nimic. Acest domn, conform unei ştiri apărute în *România liberă* din 17 februarie, a fost deja propus de MAE ca ambasador la Londra. Iată de ce ideea profesioniştilor ca ambasadori alarmează. Nimeni nu neagă faptul că diplomaţia se învaţă la o şcoală şi că de aceşti profesionişti este nevoie. Dar ei pot rămîne harnici şi eficace în umbră măcar pentru un interval de timp, cît România îşi poate recăpăta suflul de ţară cu adevărat europeană. Or, e de la sine înţeles că acest suflu şi-l poate recăpăta, deocamdată, doar prin oamenii ei de cultură.

Varianta Uniunii Scriitorilor

Numirea ambasadorilor şi a directorilor de centre culturale constituie o preocupare şi pentru Uniunea Scriitorilor. Preşedintele US, Laurenţiu Ulici, actualmente senator din partea PAR, a înaintat MAE o listă cu scriitori propuşi pentru a lucra în diplomaţie, listă pe care o reproducem mai jos.

Ambasadori:
Grete Tartler – Elveţia; **Mircea Martin** – Elveţia; **Marius Dobrescu**; **Marian Papahagi** – Portugalia, Spania, Italia; **Eugen Uricaru**; **Mircea Zaciu** – Germania; **Mihai Zamfir**.

Propuneri pentru ataşaţi culturali (AC) şi centre culturale (CC):
Mandics György – Budapesta (CC), Africa (AC); **Denisa Comănescu** – New York (CC); **Vasile Andru**; **Eugen Uricaru**; **Nichita Danilov** – Moscova (AC); **Serafim Saka** – Chişinău (AC); **Marius Ghica** – Paris (AC); **Valeriu Stancu** – Bruxelles (AC); **Gavril Matei** – Viena; **Valentin Taşcu** – ţară francofonă (AC); **Marian Papahagi** – Roma (AC); **Magda Cârneci** – ţară francofonă (CC, AC); **Mihai Zamfir** – Portugalia; **Gabriela Melinescu** – Suedia (AC); **Horia Bădescu** – Paris; **Damian Necula** – Paris; **Gheorghe Schwartz** – Austria (AC); **Mircea Mihăieş** – Washington (AC) **Cornel Ungureanu**; **Bogdan Ghiu**; **Maria Dinescu** – Budapesta (AC).

Cum se vede, numele vehiculate la Paris de ziaristul BBC nu intră în vederile MAE, nici în cele ale US. Este posibil să fi fabulat un jurnalist angajat al celui mai credibil radio din lume? Să fie vorba de o luptă pe posturi sau de o luptă între instituţii?

Nu am auzit pînă acum vocea preşedintelui. Iar, conform Constituţiei, el numeşte ambasadorii.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista "22" achitînd la redacţie (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la **Banca Comercială Ion Ţiriac S.A. Bucureşti, Str. Doamnei nr. 12**:
(pentru **dolari** în contul 4024009230,
pentru **mărci** în contul 4024009231,
pentru **franci francezi** în contul 4024009235,
pentru **lire sterline** în contul 4024009232,
pentru **franci elveţieni** în contul 4024009233,
pentru **lire italiene** în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimiţînd un cec (**money order**) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, Bucureşti, România.

Pentru a nu se reţine un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonaţii cărora le stă în putinţă acest lucru ca plăţile care se fac prin CEC (nu virament) să se facă prin CEC-uri plătibile în SUA şi exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane şi plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
– Europa occidentală:	80 $ 140 DM 500 FF 140.000 LIT 56 £ 100 CHF	40 $ 70 DM 250 FF 70.000 LIT 28 £ 50 CHF	20 $ 35 DM 125 FF 35.000 LIT 14 £ 25 CHF
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 $	20 $	10 $
– Israel	60 $	30 $	15 $
– SUA, Japonia, Australia:	100 $	50 $	25 $

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunţă exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizaţi de redacţie (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Redacţia: GABRIELA ADAMEŞTEANU (**redactor-şef**); RODICA PALADE (**redactor-şef adjunct**); ANDREI CORNEA (**publicist comentator**); OANA ARMEANU (**şef secţie social**); MARIAN CHIRIAC (**politic**); IULIAN ANGHEL (**politic, social**); DAN PERJOVSCHI (**grafician**); LUCIAN PIUCĂ (**tehnoredactor**); RADU DOBÂNDĂ, RODICA TOADER, MARA ŞTEFAN (**corectori**); MIRCEA IONESCU (**şef serviciu difuzare**); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (**difuzare**); MIHAELA CUCU (**publicitate**); ALINA CORBU (**contabil-şef**); IULIANA FLOREA (**casier**); ADRIANA BOBEICĂ (**secretariat**); LIDIA CRISTESCU (**procesare text, abonamente**); CONSTANTIN VĂDUVA (**fotoreporter**).
Responsabil de număr: MARIAN CHIRIAC

Rubrici permanente:
ŞERBAN ORESCU, TIA ŞERBĂNESCU, EMIL HUREZEANU, N.C. MUNTEANU, CRISTIAN PREDA, RADU CĂLIN CRISTEA (**comentariu politic**), ILIE ŞERBĂNESCU (**comentariu economic**), H.-R. PATAPIEVICI (**eseu**), CEZAR BĂLTAG (**istoria religiilor**), MAGDA CÂRNECI (**cultură**), DAN C. MIHĂILESCU (**cronică literară**), ERWIN KESSLER (**cronică plastică**), DIANA TURCONI (**reportaj, anchete**).

Corespondenţi: FEY LÁSZLÓ, IOAN MUŞLEA (**Cluj**), DANIEL VIGHI (**Timişoara**)

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ŞORA, ŞERBAN PAPACOSTEA, VIRGIL NEMOIANU, SORIN ALEXANDRESCU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22".
Redacţia şi administraţia: Bucureşti, Calea Victoriei 120.
Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76
e-mail: r22@r22.sfos.ro, http://www.sfos.ro/culture/22/

Manuscrisele nepublicate nu se restituie

ISSN-1220-5761